Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

דער פאלקסבלאט

№ 6 | Łódź, Czwartek 7 stycznia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, כ"ח טבת תרצ"ב | № 6

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

הונגער, נויט און עלענד

צווישען דער ארבייטסלאזער און פרנסה־לאזער יודישער בעפעלקערונג

נעכטיגע גרויסע קאנפערענץ וועגען א הילפס־אקציע

געמיינע־שטאט וועט געהערט ווערן לטובת דער אקציע

בעכטען האלב איינס בייטאג האבען זיך אין קהלה־לאקאל פערזאמעלט פארשטעהער פון פערשידענע געזעלשאפטליכע און פילאנטראפישע אינסטיטוציעס און אנגעזעהענע כלל־טוער, כדי ענדליך א טראכט צו טון וועגען דער

גרויסער נויט פון דער יודישער בעפעלקערונג

אין לאדז און געפינען מיטלען ווי אזוי ארויסצוהעלפען דער פרנסהלאזער יודישער בעפעלקערונג.

די דאזיגע קאנפערענץ איז גערופען געווארען דורך דעם קהלה־פרעזעס דר. מינצבערג, וועלכער האט אונטערגענומען די איניציאטיוו צוליב די פארשלאגען וואס זענען געשטעלט געווארען אויף די זיצונגען פון דער קהלה־פערוואלטונג.

צו דער קאנפערענץ זענען געקומען די ה"ה גרשון ניימאן, מאניק („דאבראטשינאשטש") משה העלמאן, שעיוויץ (הויזבעזיצער פעראיין), עדוארד באביאצקי, בראדאטש און קלאץ (טעקסטיל פעראיין מאנושקי 5), יאקיב העניק, אדוו. היימאן (סוחרים־פעראיין, פיעטריקאווער 73), י. רעגענשטיין (סוחרים־פעראיין, פיעטריקאווער 10), קלמן לעווענטאן (רעטונגס־קאמיטעט), ווייטער זענען געווען קאנסול מאקס קאהן, הרב סעגאל, י. ר. בערמאן, ד"ר שווייג, ב. קאזשימירסקי, גלאטמאן, געלאסען, ר. האפמאן, אדוו. וויצמאן. ש. שוואטלאווסקי, ז. וואידיסלאווסקי, פ. כארי, וויצע־פרעזעס בערגער, סעקרעטאר נאדעל און פארשטעהער פון דער לאדזער פרעסע.

פרעזעס מינצבערג, עפענדיג די קאנפערענץ ווייזט אן אויף דער גרויסער נויט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג וואס האט געצוואונגען צונויפצורופען א זיצונג פון דער

לאדזער געזעלשאפטליכקייט און פילאנטראפיע,

רופענדיג די זיצונג האט ער נישט אנגעגרייט קיין פלאן וואס צו טון, וואס ער האט נישט קיין געוויסען פלאן פון די מעגליכע הכנסות פאר אזא אקציע, די יודישע געזעלשאפט איז אזוי ערשעפט, אז ס'גלויבט זיך קוים אז מען זאל קענען עפעס טון, דאס בעפרייט אבער נישט פון דער פעראנטווארטליכקייט.

— ס'וועלען זיין אזעלכע, זאגט פרעזעס מינצבערג, וועלכע וועלען זאגען, אז די קהלה דארף אונטערנעהמען אזא אקציע, אבער די קהלה פיהלט דאפעלט דעם קריזיס, די הכנסות ווערען איינגעשרומפען און פון דער צווייטער זייט ווערט די ארימקייט גרעסער און צוזאמען דערמיט ווערען די פליכטען פון דער קהלה גרעסער. די קהלה קען איצט נישט פון איהר בידזשעט אונטערנעהמען קיין גרויסע אקציע, כיבא אז די זאל דאס טון אויפ'ן חשבון פון אנדערע ארבייטען אין דער קהלה.

ווייטער ווייזט דער פרעזעס אן אויף דעם אלגעמיינעם ארבייטסלאזען קאמיטעט, וועלכער מאכט נישט קיין ספעציעלע שוועריגקייטען פאר די יודישע אינטערעסען, איצט זענען פערהאן 2 קוכען פאר יודען וואס גיבען ארויס 500 מיטאגען און ס'וועלען איצט געשאפען ווערען נאך 2 קוכען, וועלכע די קהלה סובסידירט מיט 600 זלאטעס א חודש. די פראגע איז אבער וואס

ביי יודען איז די לאגע אנדערש

דער ארבייטסלאזער קאמיטעט רעכענט זיך מיט רעגיסטרירען ארבייטסלאזע, ביי אונז איז פערהאן א ספעציעלער טיפ פון רואינירטע און צופאלענע האנדווערקער, קליינהענדלער און סוחרים, אזוי גערופענע פרנסהלאזע, וועלכע מיר אליין מוזען העלפען.

צום סוף מאכט פרעזעס מינצבערג א פארשלאג, אז די קהלה זאל אויסארבייטען א צוגאב־בידזשעט, וועלכער זאל בעשטעהן פון

10־פראצענטליכע צושלאג צום עטאט

דאס קען אריינברענגען א סומע פון 60 טויזענד זלאטעס, וועלכע זאלען פערווענדעט ווערען אויף דער געפלאנטער הילפס־אקציע, קיין אנדערען וועג זעהט דער פרעזעס נישט.

נאטירליך דארף דער צושלאג גענומען ווערען פון עטאט־צאהלער, וועלכע צאהלען א גרעסערען עטאט.

דאן הויבט זיך אן א זאכליכע און ערנסטע דיסקוסיע ה' שעוויץ איז נישט געגען פרעזעס מינצבערגס פארשלאג, ער האלט אבער, אז דעם צושלאג דארפען צאהלען אלע עטאט־צאהלער אהן אונטערשיד, ווייל די גרויסע פאנדען שאפען זיך דוקא פון קליינע סומען.

דיר. היימאן האלט, אז ביים איצטיגען מאמענט איז נייטיג מעגליך אויפסניי צו בעשטייערן די יודישע בעפעלקערונג.

די געזעלשאפט איז פולשטענדיג אויסגעשעפט,

הגם דאס שאפען די פאנדען דורך עטאט־בעשטייערונג איז דער פשוטסטער אופן, אבער אין איצטיגען מאמענט איז דאס נישט מעגליך און דאס וועט נישט ברענגען דעם געוואונשענעם נוצען. דאגעגען דארף מען פאדערן פון אלגעמיינעם ארבייטסלאזען קאמיטעט, אז ער זאל אונז איבערגעבען אין רשות א סומע געלד וואס שטעהט אין א גערעכטער פראפארציע צו דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז, ווייל יודישע סוחרים, פאבריקאנטען, הויזווירטען און לאקאטארן צאהלען דעם גרעסטען טייל געלד וואס פליסט אריין אין ארבייטסלאזען קאמיטעט.

פרעזעס מינצבערג האלט, אז דער צוגאב־בידזשעט וועט בעשטעטיגט ווערען דורך דער מאכט און וועט קענען איינגעמאהנט ווערען אויף א צוואנגס אופן, וואס שייך די פאדערונגען צום ארבייטסלאזען קאמיטעט, איז דאס נישט מעגליך ווייל דער קאמיטעט ארבייט אויפ'ן גרונד פון געוויסע פארשריפטען.

פרעזעס באביאצקי איז מסכים אז

די יודישע נויט און עלענד איז א ספעציפישער

מיט פריוואטע זאמלונגען וועט מען גארנישט אויפטון, די וואס קענען געבען געפינען זיך נישט אויף דער אויבערפלאך און בעהאלטען זיך. ער שטיצט דאך דעם פארשלאג וועגען א צוגאב צום עטאט, בתנאי אז אויף די דאזיגע געלדער וועט זיין א ספעציעלער קאנטראל פון דער געזעלשאפט ווי אזוי די ווערען אויסגעגעבען, דער רעדנער פאדערט אויך, אז די קהלה זאל אויסארבייטען א פלאן ווי אזוי צו פערווענדען די געלדער וואס וועלען געזאמעלט ווערען פאר דער הילפס־אקציע.

דירעקטאר מאקס קאן האלט, אז ס'איז שוין געווען די העכסטע צייט א טראכט צו טון ווי אזוי צו העלפען דער פעראריימטער יודישער בעפעלקערונג, די געלדער פאר דער אקציע דארף אבער נישט גענומען ווערען דורך העכערען דעם עטאט, ווייל ס'איז נאך צווייפעלהאפט צי דער נארמאלער עטאט וועט פיי דער היינטיגער שווערער צייט, קענען איינקאסירט ווערען. די אקציע דארף זיך שטיצען אויף פריוואטע זאמלונגען און אין קודם כל דורך ארגאניזירען אן־אפאראט צו געבען צו עסען הונגעריגע קינדער און דערוואקסענע פיי פריוואטע [illegible]שען.

ה' גרשון ניימאן ערקלערט, אז די קהלה האט [illegible]

(ווייטער זעה 2־טע זייט)

אכטונג, דרוקערי־בעזיצער אין לאדז

און אין לאדזער וואיעוואודזטווע.

שבת, דעם 9. יאנואר 1932, פינקטליך 8 אזייגער אווענד אין זאל „ציטרי" זאוואדזקא 4) קומט פאר די

פייערליכע ערעפנונג

פון דער דרוקער־קארפאראציע

אלע דרוקעריי־בעזיצער ווערען אין זייערע אייגענע אינטערעסען געבעטען צו קומען.

טאג־ארדנונג: 1) ערעפנונג, 2) וואהלען פון א סטארשע, פאדסטארשעס און פערוואלטונג.

בעמערקונג: עס וועלען זיין פערטרעטען פארשטעהער פון דער מאכט.

מיט אכטונג

די ארגאניזיר־קאמיסיע.

144

אחרי מחלה קצרה וכבדה שבק חיים לכל חי בעלי האהוב, אבי היקר, חותני, אחינו, גיסנו ודודנו, האיש המצוין במדותיו התרומיות

נ. ע. ב"ר יהושע העשיל ז"ל

אברהם שלעזינגער

בשנת החמשים ושבע לימי חייו

ההלויה תהיה היום, יום ה', כ"ח לחודש טבת תרצ"ב, בשעה 2 אחרי הצהרים מבית האבל ברחוב צגלניה 38.

השרויים בצער עמוק

משפחתו המתאבלת.

דער סיים — איבעראבטאג דינסטאג

וואַרשאָ, 6 (טעלעפאָניש). איבעראַכטאָג דינסטאָג קומט פֿאָר די ערשטע סיים-זיצונג נאָך די פּעריען.

וועגען די רעפּאַראַציע-ענינים

בערלין, 6 (פאט) ביורא קאנטי מעלדעט וועגען דעם אָנקומען פון די אמבאסאדאָרען פאָן־העש, גויראַטה און שובערט קיין בערלין, און קלעהרט אויף, אַז דער דאָזיגער וויזיט האָט א שייכות מיט די בעראַטונגען פון מיניסטאָרען-קאָמי־טעט פאר די רעפּאַראַציע-ענינים.

א שטורם איבער דרום-ענגלאנד

לאָנדאָן, 6 (פאט) פון נעכטען אָן בי־שעוועט איבער דרום-ענגלאנד א געוואלדיגער שטורעם.

די שיפען סיגנאליזירען, אַז זיי ווילען אָנ־קומען אין די פּאָרטען מיט א בעדייטענדער פער־שפּעטיגונג.

צוויי שיפלעך זענען דערטרונקען געוואָרען. די מאנשאפטען האָט מען אָפּגעראַטעוועט.

ארעסטירט 27 היטלעראווצעס אין דאנציג

דאנציג, 6 (פאט) אין שייכות מיט דעם איבערפאל אויף דער קאָמוניסטען-פערזאמלונג אין צאָפּאָט, האָט פּאָליציי ארעסטירט און אריינגעזעצט אין טורמע 27 היטלעראווצעס.

דער ענין זאָל איבערגעוויזען ווערען דעם אויספאָרשונגס-ריכטער.

פונ'ם רבנים = צוזאמענפאהר אין ווארשא

וואַרשאָ, 6 (טעלעפאָניש) מען האָט היינט ווידער געהאלטען רעפעראטען וועגען חיזוק הדת א.א.וו.

א גרויסע רעדע האָט געהאלטען דעפּ. לעווין וועגען דער יודישער נויט און וועגען דער נויטיג־קייט פון גמילת-חסדים-קאסעס.

דער סובאלקער רב האָט גערעדט וועגען שמירת שבת, און וועגען דעם: וואָס די אגודה-פאבריקאנטען מאכען שוועריגקייטען די יודישע ארבייטער, וועלכע ווילען נישט ארבייטען אום שבת.

דערביי האָט ער געזאָגט, אַז די דאָזיגע פראגע קאָן געלעזט ווערען דורכ'ן ארבייטען 5 טאָג אין וואָך...

דער צוזאמענפאָהר וועט נאָך געדויערען היינט.

אמעריקא בויט 120 נייע קריגס-שיפען

וואשינגטאָן, 6 (ספּ. טעל.) אינ'ם רעפּ־רעזענטאנטען-הויז איז בעלייגט געוואָרען א געזעץ-פּראָיעקט, וואָס זעהט פאָר דאָס בויען 120 נייע קריגס-שיפן, וועלכע וועלן אָפּקאָסטען 616,250,000 דאָלער.

די אלע נייע שיפען דארפען פערטוישט ווע־רען אויף די אלטע, וועלכע האָבען שוין אָפּגע־ארבייט זייער צייט.

רומעניען בעקומט פון פראנקרייך א הלואה פון 10 מיליאן דאלאר

בודאַפּעשט, 6 (ספּ. טעל.) די אונטער־האנדלונגען מיט דער פראנצויזישער באנק וועגען א קרעדיט פון 250 מיליאָן פראנק (10 מיליאָן דאָלאר) פאר'ן רומענישען נאציאָנאַל-באנק האלטען ביי פּאָזיטיוו ערלעדיגט ווערען.

גלייכצייטיג דארף די דירעקציע פון די רומענישע מלוכה-מאָנאָפּאָלען בעקומען א קרעדיט פון 100 מיליאָן פראנק פון דער פראנצויזישער אקצעפּט-באַנק.

בריאן איז ערנסט קראנק

פאריז, 6 (ספּ. טעל.) בריאַן איז ערנסט קראנק געוואָרען, אזוי, אז עס איז מעגליך, דאָס ער וועט נישט קאָנען פאָהרען צו די אינטערנאָ־ציאָנאלע קאָנפערענצן, וואָס הויבען זיך איצט אָן.

רעטונגס-אקציע אין א קויהלען-גרובען

קאטאָוויץ, 6. (פאט) די ארבייטען איבער דעם ארויסקריגען די פערשאָטענע ארבייטער אין דעם גרובען קארסטען-צענטרום אין בויטען ווערט ווייטער געפיהרט, אבער דערווייל אָהן רעזולטאט.

די רעטונגס-אקציע ווערט געשטערט דורך די אומאויפהערליכע קלענערע איינשטירצונגען.

יודישער יונגערמאן דערשאָסען זיין געליבטע און דאן אליין בעגאנגען זעלבסטמארד

קאטאָוויץ, 6. (ספּ. טעל.) דער יודישער פאכטער צירבער האָט געוואָלט חתונה האבען מיט דעם קריסטליכען מיידעל מאריא טאיקא. צוליב די שוועריגקייט, וואָס זיי האבען צוליב דעם געהאט, האבען זיי בעשלאָסען צוזאמען צו בעגעהן זעלבסט־מאָרד. צערבער האָט צוערשט דערשאָסען זיין גע־ליבטע און דאן זיך אליין דערשאָסען ביידע זענען טויט.

צוגעמאכט 9 ליטווישע שולען אין דער ווילנער געגענד

ווילנע, 6. (ספּ. טעל.) דאָס ווילנער קורא־טאָריום האָט פערמאכט 9 ליטווישע שולען, די קינדער פון די שולען זענען צוטיילט געוואָרען אין פוילישע שולען, וואו ס'וועלען איינגעאָרדענט ווערען בעזונדערע קלאַסען מיט דער ליטווישער אונטעריכטס-שפּראַך.

15-יעהריגער יובילעאום פון זיגמונד טורקאוו

געווערט געווארען א יובל=קאמיטעט

וואַרשאָ, 6 (יטא טעלעפאָניש) אין צוזאַ־מענהאנג מיט דער 15 יעהריגער ארטיסטישער טעטיגקייט פון זיגמונד טורקאָוו, האָט זיך געגרינ־דעט א יובל קאמיטעט אין וועלכען ס'זענען ארײַן מארעווסקי, דוד הערמאַן, מענדעלסאָן, משה ניימאן, ראוויטש א. אנד.

די וויטערדיגע ארעסטען אין אינדיען

לאָנדאָן, 6. (פאַט) צו גאַנדי'ס דיספּאָזיציע האָט די טורמע מאַכט איבערגעגעבען עטליכע קאַ־מערן אין דעם טייל טורמע, וואָס איז רעזערווירט פאַר אייראָפּעער-פערברעכער.

גאַנדיס צעלע איז זאָרגפעלטיג אויסמעבלירט. וואָהרשיינליך וועט שוין גאַנדי בקרוב האָבען זיינע אייגענע ציגען און אַ הינדוס, וואָס וועט איהם בעדינען.

באָמבעי, 6. (פאַט) די ידיעה וועגען דעם ארעסט פון די קאָנגרעס-אָנפיהרער האָט אַרויסגע־רופען אַ גרויסע אויפרעגונג.

אַלע קאָנגרעס-פערבויאונגען זענען פערנומען דורך פּאָליציי.

אין שטאָט איז רוהיג.

אויפ'ן קאָנגרעס-בנין איז פייערליך אויפגע־האַנגען געוואָרען אַן ענגלישער פאָהן.

פּאָליציי האָט אַרעסטירט 4 קאָנגרעס מיט־גלידער.

בסך הכל זענען אין באָמבעי אַרעסטירט גע־וואָרען 40 פערזאָן ובתוכם — 9 פרויען.

גאוונפאר, 6. (פאַט) פּאָליציי האָט געשלאָסען דאָס אָרטיגע קאָנגרעס ביוראָ, אַרעסטירענדיג 15 קאָנגרעס מיטגלידער, און צווישען זיי — דער פּרעזעס פון דער גרופּע.

אויף די גאַסען איז געקומען צו צוזאַמענשטויסען מיט פּאָליציי. עס זענען דאָ עטליכע פערוואונ־דעטע.

אהמעדאבאד, 6. (פּאַט) דער מוניציפּאַ־ליטעט האָט אָנגענומען אַ רעזאָלוציע, וואָס פאָדערט אויף צו באָיקאָטירען די ענגלישע סחורות.

באָמבעי, 6. (פּאַט) פּאָליציי איז אַריין אין די בענק, וואו עס זענען געווען דעפּאָנירט די קאָנ־גרעס-פאָנדען, וועלכע גרייכען ביז אַנ'ערך 4 טוי־זענד פונט שטערלינג.

די דאָזיגע פאָנדען זענען געווען איבערגע־טראָגען געוואָרען אויף פּריוואַטע רעכענונגען.

נאָכ'ן קאָנטראָלירען די ביכלעך האָט פּאָליציי סעקוועסטרירט די דאָזיגע סומען.

באָמבעי, 6. (פּאַט) די מאַכט האָט דער־קלערט, אַז אַלע קאָנגרעס-אָרגאַניזאַציעס, וואָס האָ־בען אַ שייכות צום קאָנגרעס זענען אָנערקענט גע־וואָרען פאַר נישט לעגאַלע.

די פערארדנונג איז נוגע אַנ'ערך 500 אָרגאַ־ניזאַציעס.

יוסטיץ=מיניסטער מיכאלאווסקי

וועט האלטען אנ'עקספּאזע אין דערווירדישער קאמיסיע פון סיים

וואַרשאָ, 6 (טעלעפאָניש) דער יוסטיץ־מיניסטער מיכאַלאָווסקי וועט דעם 13 ד. ח. האַל־טען אַנ'עקספּאָזע אין דער יוסטיץ-קאָמיסיע פון סיים.

זיין עקספּאָזע וועט ערוואַרט מיט גרויס אינטערעס צוליב דעם, וואָס מ'רעכענט, אַז ער וועט אויך רעדען וועגען דעם בריסקער פּראָצעס

— —=):O:(=——

הונגער, נויט און עלענד

(ענדע פון דער 1־טער זייט)

[illegible]שעט, קיין אַנדער־ע עצה ווי שאַפן געלד אויף א צוואַנגס אופן איז נישט פֿאַרהאַן.

ה' בערמאַן רוקט אַרויס ספקות, צי ס'וועט נישט צו לאַנג דויער־ן ביז מ'וועט מאַכן צוגאַב־שטעטן, בעשטעטיגען זיי א. א. וו.

ה' יאַקוב הערץ האַלט, אַז דאָס אַרויפלעגן נייע שטייע־ן וועט אַרויסרופען אַ זעהר שלעכ־טען איינדרוק, מיר קעמפען אומעטום און מיט'ן גרעסטען רעכט, געגען נייע שטייערן, דער ריכטיג־סטע וועג צו פיהרען אַ הילפס־אַקציע איז אָרגאַ־ניזיר־ן

א ברייטע דערנעהרונג פון הונגעריגע

ה' משה העלמאַן האַלט, אַז מ'דאַרף אָננעהמען אַ מינימום פון דער עטאַט־סומע, וועלכע דאַרף גע־געבערט ווערען, דאָס קען מען טאָן פון 50 זלאָטעס אָן און העכער. די קהלה דאַרף צו דער גאַנצער גע־זאַמעלטער סומע צוגעבען 50 פּראָצענט, ווייטער זאָל גענומען ווער־ן אַ 10 פּראָצענטיגען צושלאַג צו קרקאות, וואו ס'ווערט גענומען העכער ווי 100 זלאָטעס.

ה' בראַדאטש האַלט, אַז מ'קען זיך בשום אופן נישט שטיצען אויף קיין פריוויליגע זאַמלונגען, ווייל די „פיינע יודען" ווילען קיינמאָל גאָרנישט גע־בען. די אַרבייט איז דרינגענד נויטווענדיג,

אלע יוד. פערמיטלערס, סוחרים, קליינהענדלער שטארבען פון הונגער,

[illegible]י בעטלען אין די גאַסען, אויב נישט ווי קיין שנאָ־[illegible]ערס איז עס אין דער פאָרם פון הלוואות צו זלאָטעס [illegible]ון 50 גראָשענס.

ה' האָפמאַן ווייזט אָן, אַז אַפילו אַ פּערטעל פון [illegible]י וואָס זענען איינגעלאַדען געוואָרען זענען נישט [illegible]עקומען. די קאָנפערענץ דאַרף בעטראַכטען 3 פּראָ־

גען: ווי אַזוי צו שאַפען דעם פאָנד פאַר דער הילפס אַקציע, ווי אַזוי דאָס געלד זאָל פערוועגדעט ווערען און ווער ס'זאָל מיט די פאָנדען פערוואַלטען. מ'דאַרף געשאַפען ווער־ן אַ קאָמיטעט, וועלכער זאָל אַדורכ־קוקען די עטאַט־ליסטעס און דעמאָלט וועט מען קענען בעקומען זעהר פיל געלד, ווייל ס'זענען פער־האַן עטאַט־צאָהלער, וועלכע צאָהלען אַפילו נישט אַ צעהנטעל פון דעם וואָס זיי קענען צאָהלען. ה' האָפ־מאַן טרעט אַרויס געגען דעם אופן פון הילף דורך ביליגע קוכען, מ'דאַרף טראַכטען וועגען דעם, אַז דער גרעסטער טייל פון אונזער פעראַרימטע און פרנסהלאָזע ווילען בעסער הונגערן גאַנצע טעג

בעסער בעגעהן זעלבסטמארד,

איידער אָנצוקומען צו קוכען, דעם אופן פון הילף וועט צערשט שפּעטער קענען פעסטגעשטעלט ווערען.

אַדוו. ווייצמאַן זאָגט, אַז די נויט איז נאָך קיינ־מאָל נישט געווען אַזוי גרויס ווי איצט. ס'טאָר דער־ריבער נישט פערשפּילט ווער־ן קיין איין מינוט און ס'דאַרף באַלד געשאַפען ווערען אַ קערפּער־שאַפט, וועלכע זאָל זיך דערמיט פערנעהמען. דער קאָמיטעט וואָס וועט געשאַפען ווער־ן דאַרף זיין ביי דער קהלה, אָבער דאַרף זיין אויטאָנאָמיש. די סומע פון 40 ביז 50 טויזענד זלאָטעס וואָס איז דאָ דערמאָהנט געוואָרען, וועט נישט סטייען אויף די גרויסע בעדערפנישען. פיל פון די אויף וועלכע מ'וועט אַרויפלעגען אַ צוגאַב־עטאַט וועלען אַליין קומען נאָך שטיצע. מ'דאַרף זיך ווענדען צו אויס־לענדישע קוועלען, זיי זענען איצט קליין, אָבער דאָך זענען זיי דאָ. די דאָמינירענדע ראָל ביי יעדער אַקציע דאַרפען שפּילען די פאָרשטעהער פון די האַנדווער־קער, קליינהענדלער און מיטעלשטאַנד, וועלכע וועלען אַמבעסטען וויסען אין וואָס פאַר אַ פאָרם די הילף צו געבען, ביז ס'וועלען געשאַפען ווער־ן די געהעריגע פאָנדען

דארף די קהלה אויסבארגן געלד

און די אַרבייט דאַרף שוין אָנגעהויבען ווערען.

ה' זייכע האַלט, אַז מ'דאַרף נישט בעט[illegible]

קיין איינהייטליכען צושלאַג־פּראָצענט פאַר אַלע עטאַט צאָהלער נאָר דער צוגאַב דאַרף אַרויסגעלעגט ווער־ן אינדיווידועל.

ה' דעגענשטיין האַלט, אַז מ'דאַרף זיך נישט אָפּזאָגען פון אַ פריוויליגער זאַמלונג, מ'דאַרף אַפילו זאַמלען פּראָדוקטען אין נאַטור, ער האַלט, אַז מ'־דאַרף וועהלען א קאָמיטעט וועלכער זאָל זיך פער־בעהמען מיט אַלע פאָרשלאָגען און זיי לויט דער מעגליכקייט ר'עאַליזירען, פּרעזעס מינצבערג וואָרענט, אַז מ'זאָל זיך נישט מאַכען קיין צו גרויסע פּלענער, וועלכע קענען דערנאָך ענטוישען, דער געשאַפענער קאָמיטעט וועט בעקומען פון דער קהלה פולשטענ־דיגע אויטאָנאָמיע, די קהלה שטעלט צו דיספּאָזיציע איהר גאַנצען אַפּאַראַט.

דאַן ווער'ט אויסגעוועהלט פאָלגענדער

ארגאניזיר=קאמיטעט,

וועלכער האָט דעם ציל שוין אָנצוהויבען די אַקציע פאַר די פּעראָרימטע און פרנסהלאָזע יודען. אין קאָמיטעט זענען אַריין: משה העלמאַן, יאַקוב הערץ, קלאַץ, דעגענשטיין, ד"ר. מאַקס קאָן, מאַניץ, ג. ביימאַן, ד"ר שוויג, י. י. בערמאַן, עדוואַרד באַב־יאַצקי. מיט דעם האָט זיך די זיצונג שוין געענדיגט. אַדוו. ווייצמאַן ווייזט אָבער אָן, אַז ער און זיינע חברים קענען נישט מסכים זיין מיט דעם צוזאַמענשטעל פון קאָמיטעט, ווייל אין איהם איז נישט פערהאַן קיין איין פאָרשטעהער פון האַנדווער־קער און קליינהענדלער, ער פערלאַנגט 5 פאָרשטעהער פון די דערמאָהנטע אָרגאַניזאַציעס אין קאָמי־טעט, אַדוו. ווייצמאַן האַלט, אַז דאָ קען געשעהען דאָסזעלבע וואָס מיט'ן רעטונגס־קאָמיטעט, פון וועל־כען ס'זענען אַרויסגעשטויסען געוואָרען אַלע האַנד־ווערקער און קליינהענדלער.

פאַר דעם פאָרשלאַג פון אַדוו. ווייצמאַן זאָגען זיך אַרויס די ה"ה האָפמאַן, קאָזשימיערסקי, כּאַרי און גלאַטמאַן.

צוליב דעם וועלען נאָך צום קאָמיטעט צוגע־וועהלט די הער־ען גלאַסען און האָפמאַן.

מיט דעם איז די זעהר ערנסטע און זאַכליכע קאָנפערענץ פערענדיגט געוואָרען.

מרים האבערמאן
משה ראזענפארב
פערהייראַט
לאָדז, טבת תרצ"ב

צו דער חתונה פון אונזער ליבער טאָכטער
מרים
מיט ה' משה ראזענפארב
ווינשען פיל גליק
עלטערן האבערמאן

צו דער חתונה פון אונזער ליבער שוועסטער
מרים
מיט ה' משה ראזענפארב
ווינשען פיל גליק און א גליקליך צוזאַ־מענלעבען און זוכה זיין צו בויען אונ־זער אלט-ניי-לאַנד.
ברידער
נטה האבערמאן און פרוי און קינדער
משה האבערמאן " "
דוד האבערמאן " "
שוועסטער עטעל מיט שוואגער לייבל הערץ און שוועסטער רחל'ע.
141

דאנקזאגונג.
דעם הארציגסטען דאנק דריק איך אויס דער פערוואלטונג פון דער נאכט־פאָגאָטאָוויע ביי
„לינת הצדק"
בעזונדערס דעם ה. גאלדאך פאר די הילף, וואָס זיי האָבען ערטיילט מיין פרוי
יחיאל גרושקא
150

די פערוואלטונג פון
„לינת החולים"
מאכט בעקאנט, אַז די
אויסערגעוועהנליכע גענעראל=פערזאמלונג
אויף דעם 17-טען ד. ח. האָט נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט דער קליניק פאר אָרימע קינפע־טערינס. די זעלבע איז טעטיג.
די פערוואלטונג.
147

אין משך פון 5 חדשים בלויז 4.776 וויזעס

אונגעוועהנליכע שוועריגקייטען מצד די אמעריקאנער קאנסולען

וואשינגטאן, (י.ט.א.) דער אימיגראציע-אמט ביי דער רעגירונג פון די פאראייניגטע שטאטען האט די טאג פארעפענטליכט אפיציעלע ציפערן וועגן דער אימיגראציע קיין אמעריקא אין משך פון די 5 חדשים יולי-נאוועמבער 1931. פון די דאזיגע ציפערן איז צו זעהען, אז אין רעזולטאט פון די געוואלדיגע שוועריקייטען, וואס ווערען דורך די אמעריקאנער קאנסולען אין אויסלאנד אנגעווענדעט לגבי פערזאנען, וואס בעמיהען זיך צו בעקומען איינפאהר-וויזעס קיין אמעריקא. זענען אין משך פון די דערמאנטע 5 חדשים אויסגענוצט געווארען בלויז 4,776 רייזע - ערלויבנישען אויף דער אלגעמיינער קוואטא פון 153.831 וועלכע איז פאר דעם דאזיגען פעריאד געווען פאראויסבעשטימט פאר אלע לענדער. ד.ה. עס זענען אויסגענוצט געווארען בלויז אנ'ערך 3 פראצ. פון די אזוי אויך זעהר שטארק ארונטערגעשניטענע אימיגראציע-קוואטעס.

פון די 4,776 רייזע-ערלויבנישען, זענען אין דער-מאנטען פעריאד 2.956 אויסגעפאלען אויף די קאטעגאריעס אימיגראנטען, וואס האבען פארשוס ביים בעקומען וויזעס, ווי, למשל, נאהענטע קרובים פון אמעריקאנער בירגער, מינדעריעהריגע א.א.וו. פון אלע איבריגע קאטעגאריעס האבען בעקומען וויזעס סך-הכל 1,820 פערזאן.

ווי בעקאנט, איז די דאזיגע פאליטיק פון ווייטגעהענדסטע בעגרענצונגען איינגעפיהרט געווארען דורך דער אמעריקאנער רעגירונג אויף דער צייט פון דעם הערשענדען קריזיס אויף די ארבייטס-מארק אין די פאראייניגטע שטאטען. די אמעריקאנער קאנסולען האבען בעקומען אין דער ריכטונג זעהר שטרענגע אינסטרוקציעס.

פון דער וויזעס-איינטיילונג פאר די בעזונדערע לענדער איז ווערט צו דערמאנען: די וויזעס-קוואטע פאר פוילען האט אויסגעמאכט פאר די 5 חדשים 6 524. דערפון זענען אויסגענוצט געווארען בלויז 227 וויזעס, ד. ה. קוים 3,4 פראצ. דערביי איז נאך ווערט צו בעמערקען, אז רעדנדיג (דערין סכ"ה 42 נישט-פארשוס-וויזעס). אין רומעניען זענען פון 295 אויסגענוצט געווארען בלויז 25 וויזעס, אין עסטרייך – 58 פון 1413, אין לעטלאנד – 7 פון 236, אין ליטע – 69 פון 386, אין א"י – 17 פון 100.

לארד רידינג פערלאזט א"י

סטודענטען פון העברעאישען אוניווערזיטעט איבערגעגעבען לארד רידינג א מעמאריאל

ירושלים, 6 (יט"א טעלעגראפיש).

לארד רידינג האט פערלאזט ארץ-ישראל און איז אפגעפאהרען קיין עגיפטען. פאר'ן אפפאהרען האט א דעלעגאציע פון די סטודענטען פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט איבערגעגעבען דעם לארד רידינג א מעמאריאל, אין וועלכען ס'ווערט געבעטען צו שטיצען די אינטערעסען פון דער שטודירענדער יודישער יוגענד אין ארץ-ישראל.

פארבערייטונגס-ארבייט צו דער ציון. לאנד-קאנפערענץ

ווארשא, 6 (יט"א טעלעפאניש).

דער ציוניסטישער הויפט - וואהל-קאמיטעט, האט אפגעהאלטען א רייה זיצונגען, אויף וועלכע ס'זענען ערלעדיגט געווארען א רייה טעכנישע ענינים, וועלכע זענען נוגע דעם ציוניסטישען לאנד-קאנפערענץ, וואס קומט פאר זונטאג, דעם 24-טען יאנואר. ס'ווערט איצט בעארבייט די רשימה פון די מיטגלידער, ביז איצט זענען קאנטראלירט געווארען רשימות פון 130 שטעט. דער לעצטער טערמין צום רעגיסטרירען זיך, איז דעם 10. יאנואר.

פארזיצער פון פוילישען „פען"-קלוב

פאהרט אויף עטליכע וואכען אין ראטען-פע באנד

ווארשא. 6 (טעלעפאניש). דער פארזיצער פון פוילישען „פען"-קלוב פערדינאנד געטעל פאהרט אפ אויף עטליכע וואכען קיין ראטען-פערבאנד.

יונגע יודישע פיאניסטען-וויר-טואזען אין רוסלאנד

מאסקווע, (י.ט.א.) פון 15 יונגע פיאניסטען-ווירטואזען, וועלכע האבען אנטיילגענומען אין א פיאניסטען-קאנקורס, וואס איז פארגעקומען די טעג אין מאסקווע, זענען צעהן געווען יודען. פון זיי זענען 6 אנערקענט געווארען אלס פיאניסטען פון ערשטען ראנג און 4 אלס גלענצענדע פיאניסטען, אדער נידריגער פון די ערשטע זעקס. אין דעם קאנקורס האבען אנטייל גענומען די בעסטע יונגע פיאניסטען פון מאסקווע, לענינגראד, כארקאוו און קיעוו.

רעדוקציע פון בעאמטען-שכירות אין „דזשאינט"

ווארשא, 6 (טעלעפאניש). דער „דזשאינט" פערקלענערט אלע בעאמטען-געהאלטען אויף 15 פראצענט.

35 טויזענד דאלאר פון דזשאינט

בעשטימט פאר 600 גמילת-חסדים-קאסעס

ווארשא, 6 (טעלעפאניש). דער „דזשאינט" האט בעשטימט 35.000 דאלאר פאר גמילת-חסדים-קאסעס.

פון דעם געלד וועלען גענישען 600 קאסעס.

רומענישער אויסערן-מיניסטער

קומט איבערמארגען קיין ווארשא

ווארשא, 6 (טעלעפאניש) איבערמארגען, פרייטאג קומט קיין ווארשא דער רומענישער אויסערן-מיניסטער גהיקא.

דער וויזיט פונ'ם רומענישען אויסערן מיניסטער אין ווארשא האט א שייכות מיט דער פראגע פון שליסען א נישט-אנגריפס-אפמאך מיט די סאוויעטען און מיט די ענטוואפענונגס-ענינים.

עקספארט פון רומענישען נאפט

קיין פראנקרייך

בוקארעשט, 6 (ספ. טעל.) די רומענישע רעגירונג האט בעאויפטראגט איהרע דעלעגאטען צו אינטערשרייבען א רומעניש פראנצויזישען האנדעלס-טראקטאט, אויפ'ן יסוד פון וועלכען רומעניע קאן ארויספיהרען יעהרליך 40,000 וואגאן נאפט קיין פראנקרייך. דער אפמאך איז געשלאסען אויף 3 יאהר.

געשטארבען יוליוס ראזענוואלד

ניו-יארק, 6 (טעלעגראפיש) דא איז געשטארבען אין עלטער פון 69 יאהר דער בעקאנטער פילאנטראפ יוליוס ראזענוואלד.

אפקלאנג אין בוענאס-איירעס

פון די אנטי-יודישע נאוועמבער-עקסצעסן אין פוילען

אינטערוועניר פון פוילישען געזאנדטען

בוענאס-איירעס (יט"א) סוף דעצעמבער פ. י. האבען היגע יודישע כלל-טוער בעשלאסען איינצוארדנען א פראטעסט-מיטינג געגען די אנטי יודישע עקסצעסן פון נאוועמבער פ. י. און געגען דער באיקאט אקציע פון די נאציאנאל-דעמאקראטען.

דערוויסענדיג זיך וועגען די פארבערייטונגען צום פראטעסט-מיטינג, האט דער פוילישער געזאנדטער אין בוענאס-איירעס דר. וולאדיסלאוו מאזורקעוויטש איינגעלאדען צו זיך פארשטעהער פון דער גרופע, בעמיהענדיג זיך זיי צו איבערצייגען, אז זיי זאלען דעם מיטינג נישט איינארדנען. בעת'ן געשפרעך מיט די יודישע כלל-טוער האט דר. מאזורקעוויטש פערזיכערט, אז פאר די אונרוהען איז פעראנטווארטליך בלויז א גאנץ קליינע גרופע פון דער פוילישער בעפעלקערונג און: אז די רעגירונג האט אנגעווענדעט אלע מיטלען צו אונטערדריקען די אונרוהען. דערביי האט דער געזאנדטער אונטערגעשטראכען, אז עהנליכע פראטעסט-מיטינגען אין אויסלאנד ברענגען שאדען נישט בלויז דער פרעסטיזש פון פוילען, נאר זענען אויך שעדליך פאר די פוילישע יודען גופא.

די איניציאטארען פון מיטינג האבען דעם געזאנדטען געענטפערט, אז זיי וועלען דעם ענין בעהאנדלען אין ליכט פון זיינע אויפקלערונגען.

אמעריקאנער וויצע-פרעזידענט בראש

פון דער פרא-פאלעסטינע-קאמפאניע

גרויסע קאנפערענץ אין אמעריקא קומט פאר אין יאנואר

וואשינגטאן, 6 (יט"א טעלעגראפיש).

ווי דער יט"א ווערט מיטגעטיילט, האט דער וויצע-פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען איינגעלאדען די מיטגלידער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע עמנואל ניימאן און פראפעסאר פעליקס פראנקפורטער, וועלכער איז אין יאהר 1919 געווען טעטיג אין ווערסייל אלס פארשטעהער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. דער וויצע-פרעזידענט האט פארגעלעגט איהם פארצושטעלען א ליסטע פון סענאטארען, קאנגרעס-לייט און אנדערע פאליטיקער, וועלכע זאלען רופען אן אמעריקאנער קאנפערענץ פאר ארץ-ישראל, וועלכע זאל פארקומען סוף יאנואר.

די קאנפערענץ וועט זיין א ווייטערדיגער שריט פון שאפען א פרא-פאלעסטינע קאמיטעט.

די דאזיגע קאנפערענץ האט א וויכטיגע בעדייטונג פאר דער ארץ-ישראל-בעוועגונג. בראש פון קאמיטעט, וואס וועט זיך פערגרעסערן מיט די איינגעלאדענע שטעהט דער וויצע-פרעזידענט פון די פאראייניגטע שטאטען.

גרויסע פערפלייצונגען אין דייטשלאנד, עסטרייך, טשעכיען

בערלין, 6 (ספ. טעל.) צוליב די רעגענס און שניי-שמעלצונג זענען אלע טייכען אין דייטשלאנד ארויס פון די ברעגעס. די שטאט האמעלן איז אהן ליכט, ווייל דאס וואסער האט אוועקגעריסען די עלעקטראוועניע. די פייערלעשער און רייכסוועהר פיהרען די רעטונגס-אקציע אויף שיפלעך. 40 אויטאבוסען זענען געבליבען שטעהען אין מיטען וועג.

אין בראינשווייג האט דאס וואסער פערניכטעט די באהן ליניע נעבען הארצבורג. 400 מעטער פון דער באהן-ליניע הענגען אין דער לופט. אין דער געגענד פון מינכען זענען די שטעטלעך און דערפער פערפלייצט.

וויען, 6 (ספ טעל.) דא האבען אויסגעגאסען די טייכען. כדי צו ראטעווען די פערפלייצטע זענען ארויסגעשיקט געווארען מיליטער-אפטיילונגען.

פראג, 6 (ספ.טעל.) די פערפלייצונג ארום קארלסבאד איז גרויס, דאס קור-ארט איז בעדראהט.

א בילד פון דער פערפלייצונג ביי כעמניץ

א פערפלייצטע גאס אין גערליץ

לאדז
7 יאנואר 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז.
7 יאנואר 1932

העכער פאר דער ארגאניזאציע

אויף א פרעסע־קאנפערענץ אין ווארשא האט דער וויצע־פיהרער פון די רעוויזיאניסטען, ה' מאיר גראסמאן געגעבען פירושים צום בעשלוס פון דער ווארשאווער קאנפערענץ פון די רעוויזיאניסטען מכוח ארויסטרעטען פון דער אלגעמיינער ציוניסטישער ארגאניזאציע. לויט דער אויסטייטשונג פון גראסמאנען איז דאס נישט קיין שפאלטונג, נאר גראד פערקעהרט, א נייע פארם פון צוזאמענארבייט מיט די אנדערע ציוניסטישע גרופירונגען, אהן אוננויטיגע סכסוכים און רייבונגען. די בעשלוסען פון צוזאמענפאהר זענען א וועג צום שלום און נישט צו מלחמה. די רעוויזיאניסטען ווילען נאר, אז די צוזאמענארבייט זאל געבויט ווערען נישט אויף סובארדינאציע, נאר אויף קאארדינאציע. און דער עיקר — זיי רעכענען לגמרי נישט צו רעזיגנירען פון די מינדעסטע רעכט זייערע און איינפלוסען אויף דער ציוניסטישער בעוועגונג און לייטונג, זיי ווילען נישט נאר בלייבען אויף זייערע ביזאיצטיגע פאזיציעס פון דער ציוניסטישער בעוועגונג, נאר ווילען זיך בעמיהען די דאזיגע פאזיציעס צו פערברייטערען און צו פערשטארקען, זיי ווילען נישט אויפגעבען זייערע רעכט אויף פערטרעטונג אין די ציוניסטישע אנשטאלטען. זיי ווילען נישט רעזיגנירען פון די צעהן פלעצער, וואס זענען פאר זיי בעשטימט דורכ'ן קאנגרעס אין דירעקטאריום פון קרן־קימת. זיי ווילען וועהלען צום קאנגרעס און פאדערען אלע רעכט פון די שוקלים. מיט איין ווארט, אויב איינעם געפעלט נישט די האנדלונג פון די רעוויזיאניסטען, זאל יענער אוועקגעהן: די רעוויזיאניסטען האבען נישט בדעה דאס צו טון.

עס איז אבער פארהאן א צווייטער צד, וועלכער האלט, אז צואייגענען זיך אלע רעכט און דערביי שטעהן אן א זייט פון דער אלגעמיינער ארגאניזאציע און נישט אונטערווארפען זיך די אלגעמיינע דירעקטיווען, נישט זיך סובארדינירען — דאס איז אן אבסורד, דאס איז אן ארגאניזאציאנעלער אונזין. דעם געדאנק ענטוויקעלט קלאר און שארף ד"ר טהאן, וועלכער שרייבט וועגען דער שטעלונג פון די רעוויזיאניסטען:

די עקזעקוטיווע האט פולשטענדיג רעכט, ווען זי זאגט, אז די ארגאניזאציאנעלע סטרוקטור, וואס איז געשאפען געווארען אין קאלע, וועט זיך נישט לאזען איינהאלטען און ז'איז ממש אבסורדאל. מען קאן נישט אין א לעבעדיגער און קאנסאלידירטער ארגאניזאציע אנערקענען דאס רעכט פון איינפלוס און אפילו פון דעציזיע פאר פאקטארען, וועלכע שטעהען אויסער דער ארגאניזאציע. לויט דער אבסורדאלער קאנצעפציע פון קאלע קאן א רעוויזיאניסט, ווייזט אויס, אלס „איבערציוניסט" נישט זיין קיין ציוניסט, דאס הייסט, נישט געהערען צו דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. אבער אן אנדערער רעוויזיאניסט קאן עס יא זיין. דער ציוניסט און נישט־ציוניסט וועלען זיין פעראייניגט אין אזא, — לאמיר בלייבען ביי דער דאזיגער טערמינאלאגיע, — „איבערציוניסטישער" ארגאניזאציע און איבאיינעם וועלען זיי, שטעהענדיג אויסער דער ארגאניזאציע בעשליסען די גרונד־ליניעס פון איהר טעטיגקייט.

וואסער ארגאניזאציאנעלע אומגעלומפערטקייט! וועלכע ארגאניזאציע וועט דערויף ערלויבען! די ציוניסטישע ארגאניזאציע קאן דולדען נאר אזעלכע מיטגלידער, וועלכע זענען אין ציוניסטישע פראגען אינגאנצען נישט געבונדען, אבער זיי אונטערווארפען זיך דער ארגאניזאציאנעלער דיסציפלין. ווער עס קומט צו איהר מיט א פערטיגער ציוניסטישען אימפעראטיוו, גענומען פון ערגעץ וואו, דער מוז געפינען איהרע טירען געשלאסען אויף אלע ריגלען.

ד"ר טהאן בעריהרט דאן די פראגע וועגען דער מעגליכקייט פאר די רעוויזיאניסטען צו עקזיסטירען אלס זעלבסטשטענדיגע ארגאניזאציע.

איך האלט, שרייבט ער, פאר פולשטענדיג קלאר, אז יעטוועדער סעקטאנטענטום איז אין דער יודישער געשיכטע געווען פעראורטיילט צום אונטערגאנג, דער רעוויזיאניזם וואלט אויסער דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אלס איהר קאנקורענט געווען נישט עפעס אנדערש ווי טאקע א סעקטע, אזוי ווי די קאראימער אין פערהעלטעניש צו די יודען, און יעדע סעקטע ווערט פערוועלקט און טריקענט אויס פשוט דערפאר, ווייל איהר זענען נישט צוגענגליך די אורקוועלען, פאר איהר עפענט זיך קיינמאל נישט די נשמה פון פאלק.

א מדבר פון אמאל בליהענדער אינדוסטריע

בעריהמטער פראנצ. שרייבער שילדערט די לאגע אין אמעריקא אין די שווארצסטע פארבען

דער בעקאנטער פראנצויזישער שרייבער פאל מאראן שילדערט אין דער וויענער „נייע פרייע פרעסע" די לאגע אין אמעריקא אין אויסערסט טונקעלע פארבען.

ביז איך בין געקומען אין די פעראייניגטע שטאטען, שרייבט מאראן, האב איך דורכגעריזט אין פערלויף פון 18 חדשים 21 לענדער. אומעטום האב איך געזעהען פערזארגטע מענשען, וואס האבען פערלוירען דעם גלויבען אין זיך אין אין אויברשטען. אומעטום ליידען די מענשען פון איבערפראדוקציע פון רויה־שטאפען, אומעטום איז פאראליזירט די מאכט פון די פעלקער. פאר די פעראייניגטע שטאטען איז דער קריזיס קודם כל געווען א שווערער מאראלישער קלאפ. די אמעריקאנער האבען אין פערלויף פון זייער געשיכטע נעוואוסט פון שלעכטע צייטען, אבער נישט רעכענענדיג די צייט פון קאמף פאר אינאפהענגיגקייט, האבען זיך די שווערע צייטען געצויגען נישט לאנג. איצט האבען די אמעריקאנער בעשלאסען פשוט צו פערלייקענען די קרענק, פונקט אזוי ווי פון איהר פטור צו ווערען. אט פארוואס מען רעדט נישט אין די פעראייניגטע שטאטען וועגען ארבייטסלאזיגקייט, פונקט אזוי וועניג ווי מען רעדט וועגען סיפיליס, ראק אדער וועגען דער רעכטלאזיגקייט פון די נעגערס.

און דערווייל זענען אומעטום די שטאטישע פלעצער פול מיט ארבייטסלאזע. זיי פרובען זיך פערנעהמען מיט פערקויפען צייטונגען אדער זיי פרובען געפינען עפעס אנ'אנדער ארבייט. אין דער נאכט בעהאלטען זיי זיך אין די נאכט־הייזער, וועלכע האבען געקריגען דעם אירא‌נישען נאמען „הובער־האטעלס", אדער זיי שטעהען אונטער'ן פרייען הימעל אונטער'ן שארפען ווינד און פראסט און ווארטען אויף א טעלער אומזיסטער זופ.

די הערשענדע קלאסען שווייגען וועגען דעם, אבער זיי ווייסען, אז אין די הובער־האטעלען ווערט רייף א דראהענדע געפאהר פאר זייער הערשאפט. אמעריקע האט מורא פאר'ן באלשעוויזם און זעהט זיין עקזיסטענץ און געפאהר אין יעדען ווינקעלע. אין מארקסיסטישע צענטערען קוטען פאר פאליציייאישע אבלאוזס, אויסלענדישע אגיטאטארען ווערען ארויסגעשיקט. און אויב זיי קעהרען זיך אום צוריק, ווערען זיי פעראורטיילט צו לאנגע יאהרען שווערע קאטארגע.

נאר מטה" ווי אין ניו יארק, שרייבט ווייטער פאל מאראן, זעהט מען דאס פעלען פון דער מאסען־פראדוקציע אין דער גרויסער אינדוסטרי־זאנע וואס ציהט זיך פון טשיקאגא ביז דעטראיט, פון מילוואקי ביז קליוולאנד, פון טאלעדא ביז פיטסבורג. איך בין דא געווען מיט צוועלף יאהר צוריק. וואסער טעטיגקייט האט געקאכט אין די דאזיגע ראיאנען! איצט שטעהען ליידיגע ציגען אויף די שינעס. און דאס גאנצע לאנד זעהט אויס, ווי עס וואלט געשמאנען ווי א ליידיגער צוג אויף די רעלסען. פערזשאווערטע אינסטרומענטען, גאנצע בית־עולם'ס פון צובראכענע אויטאס, שלאפענדיגע ווינדעס, הוילע, קאלטע דאמפקעסלען...

אין דעטראיט בין איך געפאהרען אין א טעקסי אין איינעם פון די אויטא־פאבריקען. דער שאפער האט מיר דערציילט, אז ער האלט אויס צוויי ברידער מיט זייערע פאמיליעס, ווייל איינער פון זיי איז שוין א יאהר אהן ארבייט און דער צווייטער פיר חדשים. איך בין געקומען אויף דער פאבריק פינף א זייגער, אבער איך האב דארט געפונען נישט מעהר פאר פינפהונדערט מענשען. צוויי יאהר צוריק האט מען אין דערזעלבער שעה געקאנט טרעפען הונדערט טויזענד ארבייטער. מען האט מיך געפיהרט אין אויטאס דורך הענגענדע בריקען איבער פאבריקס־געביידעס, וואס שטעהען אינגאנצען ליידיג.

דער מערקווירדיגער אמעריקאנישער זין פאר ארדנונג פערשארפט נאך דאס געפיהל פון פוסטקייט. זוכענדיג רעטונג, בעמיהען זיך די פאבריקאנטען פטור צו ווערען פון זייערע סחורות. זיי פערקויפען פאר יעדען פרייז. פעל, אויטאס, קליידער, אנטיקוואר־זאכען — אלצדינג קאן מען קויפען. אבער ווער וועט קויפען. אויב דער קריזיס שלאגט איבער דעם אינערליכען און איבער דעם אויסערליכען מארק? מען געפינט איינעם, אבער מען פערלירט צעהן קליענטען.

די ארגאניזאציע פון די „רויטע העמדלעך"

און זייער ראלע אין די קאמפען, וואס קומען איצט פאר אין אינדיען

אין די לעצטע טעג שרייבט מען אין די ענגלישע צייטונגען פיל וועגען די ארויסטרעטונגען פון די „רויטע העמדלעך" — דער צאהלרייכער ארמיי פון די אויפשטענדיגע, וועלכע עס האט ארגאניזירט אבדול־האפאר כאן אין אינדיען. וועגען דעם, וואס אזוינס עס שטעלט מיט זיך פאר די דאזיגע בעוועגונג האט מען אין דער פרעסע געלייענט די פערשידענסטע ערקלערונגען, אין דער אמת'ען שטעלט מיט זיך די זאך פאר אט וואס:

דער הויפט־צענטער פון דער דאזיגער בעוועגונג איז אלאהאבאר, וואו עס פלעגט וואוינען דער נישט לאנג ארעסטירטער פרעזידענט פון דער אינדישער נאציאנאלער פערזאמלונג פאנדיט נערו. די בעוועגונג איז געווענדעט געגען צאהלען שטייערען. די מאכט האט נישט נאר אנגענומען ענערגישע שריט געגען די אגיטאטארען פון דער בעוועגונג, נאר עס זענען אנגענומען געווארען עקסטרא אדינערע מיטלען, וואס האבען דעם ציל די בעוועגונג צו ליקווידירען.

די רויטע העמדער שטעלען מיט זיך פאר אן ארגאניזאציע, וועלכע איז געשאפען געווארען דורך אבדול גאפאר כאן. איהר פראגראם איז דורכצופיהרען סאציאלע רעפארמען און הויבען דעם מצב פון דער ארימער בעפעלקערונג. די מיטגלידער פון דער ארגאניזאציע זענען געבונדען דורך א פערפליכטונג זיך אפצואגען פון געוואלד און דורך פרינציפען פון גע־נ־ווידשטאנד ליבע. זיי זענען זעהר רעליגיעז און טראגען רויטע העמדער, ווייל די רויטע פארב איז לויט דער לעהרע פון איסלאם, א סימבאל פון ליבע.

די „רויטע העמדער" פון אינדיען האבען גאר נישט געמיינזאמעס מיט די סאוויעטען און מיט באלשעוויזם, דאס איז אן ארגאניזאציע, וואס שטיצט זיך אויף פרינציפען פון ריינער מאראל און נישט פון סאציאלען קאמף.

די אינדישע „רויטע העמדער" זענען א גוט ארגאניזירטע קראפט, וואס ציילט 100 טויזענד אנהענגער. זיי זענען א פאקטאר, וועלכען מען קאן נישט איגנארירען ביים אפשאצען די לאגע אין אינדיען. פון זינט דער אינדישער קאנגרעס האט אין יאהר 1929 אין לאהאר פראקלאמירט אלס דעם אידעאל פון אינדיען די פולשטענדיגע אומאפהענגיגקייט פון לאנד און פון זינט גאנדהי האט געהאט א מפלה אויף דער קאנפערענץ ביים קיילעכדיגען טיש אין לאנדאן, האט די דאזיגע ארגאניזאציע אנגעהויבען ארויסצעווייזען א בעזונדערע אקטיווקייט. די פאליטישע בעדייטונג פון דער ארגאניזאציע איז זעהר גרויס. קודם כל זענען איהרע מיטגלידער מאהאמעדאנער, וועלכע סימפאטיזירען מיט די מעטאדען פון אינדישען קאנגרעס און וועלכע שטעלען מיט זיך פאר א שטארקען פאקטאר געגען די שטרייטען צווישען די אינדוסען און די מאהאמעדאנער. א חוץ דעם, זענען זיי אין קרובה'שאפט מיט אנדערע מאהאמעדאנישע שבטים אויסער אינדיען און דעריבער שטעלען זיי מיט זיך פאר א גרויסע קראפט אויך פון שטאנדפונקט פון מיליטערישער פערטיידיגונג פון אינדיען.

דער פראצעס געהט צום סוף...

די בריסקער דראמע גייט שוין צו ענדע. און אויב מ'האט פון אנהויב פון פראצעס געפרעגט „צו וואס האט מען דאס בעדארפט?" — איז די פראגע איצט נאך מעהר א בערעכטיגטע. מעגליך, אז לויט געוויסע אנשויאונגען איז „בריסק" געווען א נויטווענדיגע זאך. אבער ווענען און צו וואס איז געווען נויטווענדיג דער פראצעס? אויף דער דאזיגער פראגע איז באמת שווער צו ענטפערן.

איבער דעם גאנצען פראצעס שוועבט אבער די דאזיגע קלאץ קשיא, אויף וועלכער קיינער קען נישט געבען קיין תשובה.

א גאנצע גאלעריע מענשען זיינען פערביינגעגאנגען פאר דעם ריכטער־טיש. וועלכע האבן דערציילט א סך פיקאנטע זאכען, פשוט סענסאציאנעלע, אנדערע ווייטער האבען געקוועטשט מיט די פלייצעס און בכלל נישט געוואוסט צוליב וואס מ'האט זיי ארויסגערופען. עס זענען ערשינען פאר'ן געריכט פערשידענע העכערע באאמטע. וועלכע האבען ארויסגערופען צו זיך א מיטגעפיהל מיט זייער גרויס „בקיאות", וואס זיי האבען ארויסגעוויזען.

צווישען דער גאלעריע זענען אבער אויך געווען אזעלכע, וועלכע האבען אין זייער פאנטאזיע אויסגעטראכט א שנערען און בעסערען פוילען, וואו עס וועט נישט געמאכט ווערען קיין אונטערשייד צווישען די בירגער פון דער אדער יענער נאציאנאליטעט אדער רעליגיע־מענשען. וועלכע האבען צענדליגער יאהרען געקעמפט פאר דער אומאפהענגיגקייט, וועלכע האבען די שענסטע און בעסטע יאהרען פערבראכט אויף קאטארגע — און איצט זענען זיי ענטוישטע, נידערשלאגענע. אלע זייערע הערליכע חלומות זענען צוריסען געווארען און זייער אויסאימאגינירטער בנין איז אומברחמנות'דיג צושמעטערט געווארען.

אפשר איז דאס דער איינציגער פערדינסט פון בריסקער פראצעס, וואס ער האט פאר אונז ארויסגעפיהרט א גאנצע גאלעריע טיפען פון דעם מאדערנעם פוילען, טיפען. וועלכע האבען אונז געגעבען אנ'אפשפיגלונג פון דעם פאליטישען מצב און האבען דעם דורכשניטליכען בירגער בעוויזען דעם אמת'ן פרצוף פון דעם געשעהענעם מאמענט.

און דאס אלץ מוז ארויסרופען נישט קיין פריליכע מחשבות.

—:O:—

יאפאנ'ס געפאלענע ווערען געבראכט אהיים

לויט די רעליגיעזע אנשויאונגען פון די יאפאנער מוז יעדער געפאלענער יאפאנער געבראכט ווערען צו קבורה אין דער היימאט. די אש־אורנעס פון די געפאלענע זעלנער אין מאנדזשוריען ווערען דעריבער געבראכט קיין יאפאן, וואו זיי ווערען בעגראבען.

נייע רומענישע גזרה

געגען די לעהרער פון די נאציאנאלע מינדערהייטען

טשערנאוויץ, (י.ט.א.) נאכ'ן אויפלעזן די יודישע מלוכה'שע גימנאזיעס אין טשערנאוויץ און קישינעוו האט די שול־מאכט ארויסגעלאזט א נייע פעראָרדנונג, לויט וועלכער אלע מיטעלשול־לעהרער, וואס געהערען צו די נאציאנאלע מינדערהייטען פון גאנץ בוקאווינע זענען פערפליכטעט ווידעראמאל אפצולייגען עקזאמען פון דער רומענישער שפראך, נישט קוקענדיג דערויף, צי זיי האבען שוין פריהער אבגעגעבען אזא עקזאמען אדער נישט.

סער ערנסט שעקלטאן,

דער בעריהמטער פארשער פון דרום-פאל, צום צעהנטען יאהרצייט נאך זיין טויט.

פיער סארטען יודען אין רומעניען

(רייזע איינדרוקען פון רומעניע)

פון ש. ניגער.

צווישען די ביי קלענערע יודישע קבוצים אין אייראפא פערנעהמט רומעניען דעם ערשטען ארט. זי קאן זיך נישט פערגלייכען מיט פוילען, מיט סאוועט-רוסלאנד; וואס איז אבער שייך ליטע, לעטלאנד, עסטלאנד, האט זי א סך מעהר ווי זיי אלע צוזאמענגענומען.

לויט דעם סכום יודישע נפשות שטעהט רומעניען אויפ'ן דריטען ארט (נאך פוילען און פ.ס.ר.ר.) אבער טאקע נאר אין צאהל. לויט זיין ראלע און זיינע אויפטואונגען אינ'ם יודישען לעבען אין דער רומענישער יודישער קבוץ היגטערשטעליג. אין ליטע, אפילו אין לעטלאנד איז מעהר אויפגעטון, מעהר דערגרייכט געווארען ווי אין רומעניען.

דאס בעדייט נישט, אז אין רומעניען האבען זיך די יודען נישט... [illegible]

דאס בעהמט זיך, פריהער ווי אלץ, דערפון, וואס אין די באלטישע לענדער האבען יודען, ווי אלע אנדערע נאציאנאלע מינדערהייטען געהאט נאציאנאלע אויטאנאמיע, און האבען זי אין א געוויסע מאס אויך איצט. יודישע שולען, יודיש טעאטער. אויך אנדערע יודישע אינסטיטוציעס בעקומען פון דער לעטישער אדער ליטווישער רעגירונג סובסידיעס, אויף געוויסע רעכט. אנדערש איז אין רומעניען, דא"ט איז דער פעריאד פון רעגירונגסשטיצע פאר נאציאנאלע מינדערהייטען געווען זעהר א קורצער. רומענישע יודישע אינסטיטוציעס מוזען שוין לאנג זיך אליין אויסהאלטען. אויב די יודען ווילען האבען שולען פאר זייערע קינדער, אייגענע שולען, מוזען זיי אליין שאפען די מיטלען, וועלכע זענען נויטיג דערצו, — און ערשט דאן מוז די שפראך כון די למודים זיין רומעניש.

דאס לעצטע וואלט די יודען אפשר נישט אזוי אפגעשראקען; ערגער איז דאס, וואס די דאזיגע אליין דעקען די הוצאות פון די דערציהונגס-אנשטאלטען. דאס איז א שווערע זאך פאר זיי.

פונדעסטוועגען איז דאס נישט די איינציגע, און אפשר אויך נישט די וויכטיגסטע אורזאך, פארוואס אין רומעניען זענען דא אזוי ווינציג יודישע שולען און יודישע קולטור-אינסטיטוציעס בכלל.

די אונגארען, די דייטשען זענען אויך נישט קיין גרויסע יחסנים אין רומעניען, זיי ווערען אויך נישט אונטערשטיצט פון דער רעגירונג; דאך האבען זיי זיך נישט אונטערגעגעבען. זיי האבען זיך נישט אפגעזאגט פון זייער שפראך, מעהר נאך: זיי זארגען דערפאר, אז אויך דער יונגער דור זאל נישט אפגעריסען ווערען פון זיי קולטורעל. זיי האבען זייערע אייגענע דערציהונגס-אנשטאלטען, זייער פרעסע, — און די רעגירונג מוז זיך מיט זיי רעכענען.

יודען איילען זיך אויך נישט אזוי שטארק צו ווערען רומענער אין שפראכליך-קולטורעלען זינען, אבער זיי טוען זעהר ווינציג צו קולטיווירען זייער אייגענע שפראך, אויפצוהיטען זייער אייגען קולטור-לעבען און צו זיין שעפעריש ווי א פאלק. זיי גיבען זיך נישט אונטער אזוי לייכט דעם פראצעס פון אסימילאציע; אבער עס קומט פאר אינ'ם רומעניש-יודישען לעבען אן אנדער פראצעס, אפשר נאך אן ערגערער: א פראצעס פון דענאציאנאליזאציע, פון דעפאלמאציע, עס וואקסט א דור, וועלכער וועט זיין נישט רומעניש, און נישט יודיש — עפעס אן אנדרוגינוס, א ווילדע פערזעהעניש.

און, ווי געזאגט, די טיפערע אורזאך איז נישט די רעכטלאזיגקייט און נישט די מאטעריעלע נויט, וועלכע שטערט די רומענישע יודען צו געבען זייערע קינדער א יודישע דערציהונג און אויפצוהאלטען יודישע קולטור-אינסטיטוציעס, די אורזאך ליגט אינעווייניג אינ'ם יודישען לעבען. זי ליגט, ריכטיגער, אין דער אפגעשוואכטקייט פון דעם יודישען לעבענס-ווילען, אין דער אפעלאטיקייט, אין דער פאסיוויטעט פון דער יודישער פירערשאפט, אין דעם פעהלען פון אמת'ער פיהרערשאפט.

עס זענען אויך דא"ט פערהאן שטראהלען ליכט. — געוויס. עס איז דא א יוגענד — א הייסע, אנ'ענטוזיאסטישע, א בעאיורע, זי זוכט א וועג אין לעבען, זי בענקט נאך נייע וועלטען נייע לענדער, זי ליינט א סך, און לייענט מיט קאפ און מיט הארץ, זי האלט אויף מיט די לעצטע כוחות ביב ליאטעקען, זי שרייבט לידער, דרוקט זשורנאלען,

אבער זי איז אנגעוויזען אויף זיך אליין, אויף איהרע אייגענע כוחות, ווען זי וואקסט אויס, האט זי נישט וואס צו טון, אין דער יודישער סביבה זענען נישטא קיין אינסטיטוציעס, קיין טעטיגקייטען, וועלכע זאלען קאנען אויסנוצען די ענערגיע. די בעגייסטערונג פון יונגען דור. רייסט מען זיך פון דער היים, מ'לויפט וואוהין די אויגען טראגען, מען פאהרט שטודירען, זוכען ארבייט, א ציל אין לעבען, מען פאהרט אוועק... עס איז דא א יוגענד, אבער עס איז נישטא פאר איהר קיין ארט אינ'ם יודישען לעבען, נישט מאטעריעל און נישט גייסטיג.

עס זענען דא שרייבער, קינסטלער, — צווישען זיי אזעלכע, וועלכע האבען בעוויזען שוין אויפצוטון עפעס אין דער ליטעראטור, אין טעאטער: אליעזר שטיינבערג, דער אריגינעלער סאטיריקער און פאבעל-דיכטער. דער יונגער עקסטראוואגאנטער איציק מאנגער, דער דיכטער און רעזשיסער שטערנבערג, אנדערע, אבער קיינער פון זיי איז נישט איינגעווארצעלט אינ'ם רומענישען יודישען לעבען. מיר דוכט, אז זיי ווילען זיך נישט איינווארצלען, איך האב נישט בעמערקט ביי זיי יענע אמביציעס און יענע כוונה'ס, וועלכע עס האבען צום ביישפיל די ליטווישע יודישע שרייבער.

עס זענען דא איינציגע, גוט-פונקציאנירענדיגע, קולטור-אינסטיטוציעס, אזעלכע ווי „מארגענרויט", מיט איהרע פאך-שולען, קינדערגארטען, ביבליאטעק און פראכטיגע געביידע אין טשערנאוויץ, עס זענען דא רעשטלעך פון אמאליגע יודישע שולען, ביבליאטעקען, קולטור-פעראיינען אין בעסאראביע, אבער זיי קאנען נישט בעהערען גייסטיג די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון רומעניען, זייער צאהל וואלט געווען קליין, צו קליין אפילו פאר אזא ישוב ווי לעטלאנד, בפרט נאך פון א קיבוץ פון א מיליאן יודען, און בפרט נאך, ווען זיי ווייזען נישט ארויס קיין פעהיגקייט און קיין גייסטקייט צו וואקסען...

פארוואס איז עס אזוי? פארוואס איז דער יודישער קיבוץ אין רומעניען אזוי ארים אין כוחות? דערהויפט דוכט זיך מיר, דערפאר, וואס ער ליידט כון אזא טאפעלטער צעריסענקייט. נישט נאר איז ער, ווי יעדער אנדערער יודישער ישוב, געבענשט מיט אלערליי פארטייען און יעדער רייסט איהם צו זיך, און יעדע זאגט: „דאס יודישע פאלק — דאס בין איך". די יודען אין רומעניען האבען נאך אן אנדער צרה: רעגיאנאליזם, עס זענען אייגענטליך נישטא גאר קיין רומענישע יודען — עס זענען דא „רעגאט"-יודען (אלט-רומענישע), עס זענען דא בוקאווינער יודען, בעסאראבער יודען, טראנסילוואנער יודען, עס איז נישטא קיין רומענישער יודישער קאלעקטיוו אין דעם זינען, אין וועלכען מען קאן רעדען וועגען א פוילישען אדער א ליטווישען יודענטום.

די אלט-רומענישע יודען האבען בעוויזען זיך צוצופאסען שוין צו דער ארטיגער רומענישער קולטור און א סך פון זיי זענען מעהר, זאגט מען, אסימילירט ווי א שטייגער, די דייטשע יודען אין דייטשלאנד אדער די יאהודים אין אמעריקע.

די יודישע גרויס-בורזשואזיע און די יודישע אינטעליגענץ האט אין אלט-רומעניען שוין לאנג אנגעהויבען זיך פוצען אין די רומעניש-פאטריאטישע קאליר'ען, זי האט זיך נישט געפיהלט זיכער: האט זי גערען און פלייסיג בענוצט די שוין-קאלירען פון אסימילאציע. די רומעניש-יודישע מאסע אפילו די, וועלכע איז געבליבען יודיש און רעדט יודיש, איז פערארעמט, אפגעשטאנען, זי איז אהן א אינטעליגענץ און אהן יודישע קולטור-אנשטאלטען...

אין פערגלייך מיט אלט-רומעניען איז בעסאראביע, ממש, א צענטער פון יודישער קולטור, אין רומעניען שפילען די יודען פון בעסאראביע איצט די ראלע, וועלכע ליטוואקעס, האבען געשפילט אמאל אין רוסלאנד: זיי זענען די תלמידי חכמים, פאר רומעניען זענען זיי תלמידי חכמים...

איך האב זעהר ווינציג בעגעגנט בוקאווינער אדער אלט-רומענישע יודען אין דער געוועזענער רוסישער פראווינץ. פערקעהרט, רוסישע יודען זענען דא גענוג אין טשערנאוויץ, אין בוקארעשט, אין יאסי און אומעטום. בישלעכווייז הויבען זיי אן צו ווירקען אויפ'ן רומעניש-יודישען לעבען, אבער די ווירקונג איז דערוויל נאך זעהר א שוואכע.

נאך שוואכער איז די השפעה פון די בוקאווינער אדער די טראנסילוואנער יודען אויף דער יודישער בעפעלקערונג פון אנדערע געגענדען.

די בוקאווינער יודען פיהלען זיך, ווי אייראפעער, וואס זענען אונטערגעפאלען אונטער דער מאכט פון אזיאטען, און זיי קלאמערען זיך אן זייער ביסעל עסטרייכישער קולטור און ווילען עס נישט אוועקגעבען. זיי האבען צוויי שפראכען, א וואכעדיגע פאר אייגענע מענשען, יודיש, און א שבתדיגע (דאס איז דייטש) — פאר געסט און בכלל פאר איידעלערע זאכען, דייטש איז זייער קולטור-שפראך, אויף דייטש ווערען ארויסגעגעבען די יודישע צייטונגען אין בוקאווינע, אויף די שפראך פון דער קינדער-דערציהונג, ווי ווייט עס רעדט זיך וועגען דער היימישער דערציהונג. נישט דער אפיציעל-מלוכה'שער, איז דייטש, די פאר קליינע יודישע וואכענבלעטער, וואס געהען ארויס אין טשערנאוויץ (דער ארגאן פון בונד און די אומפארטייאישע „טשערנאוויצער בלעטער") האבען אויפ'ן ארטיגען יודישען לעבען א קנאפע השפעה...

עס זענען דא אזעלכע, וואס געדענקען נאך די „טשערנאוויצער קאנפערענץ", עס זענען דא איבערגעגעבענע פריינד פון יודישיזם אבער — צי יודיש קומט עס נישט.

און פונקט ווי די יודען פון בוקאווינע זענען טרייי די טראדיציעס פון דער דייטש-עסטרייכישער השכלה און דעם דייטש-עסטרייכישען ציוניזם, אזוי זענען יענע יודען, וועלכע רומעניען האט צוגעצייגען ביי אונגארן, אונגארישע יודען מיט די טראדיציעס פון דער אונגארישער יודישער א-טאראקסיע, אלע איבעריגע יודען זענען אין דייערע אויגען גוים, אפיקורסים.

עס וועלען אריבער דורות, ביז אט די פערשידענע יודישע קיבוצים וועלען זיך קאנען אויפרעדען, צווישען זיך גייסטיג, נישט נאר עקאנאמיש און פאליטיש.

דערוויל האט נאר א טייל פון דער יודישער פאלקסמאסע, יענער טייל, וועלכער רעדט יודיש, א שותפות'ע שפראך ווי אויך שותפות'ע קולטורעלע בעדערפענישען, און ווען אין רומעניען זאל זיין אנ'אקטיווע יודישע פאלקס-אינטעליגענץ, אזא, וואס זאל שטעהן העכער פון ריין לאקאלע אינטערעסען, וואלט זי געקאנט טון און אויפטון א סך.

בלייבט, פון איין זייט, א מאסע און א יוגענד אהן פיהרערשאפט, אהן הילף, און פון דער אנדערער זייט, אנ'אינטעליגענץ פון דיפלאמירטע, וועלכע רעדט און דערציהט איהרע קינדער אויף וואסער שפראך נאר איהר ווילט (אויף רוסיש, אין בעסאראביע, אויף דייטש, אין בוקאווינע, אויף מאדיאריש, אין די געוועזענע אונגארישע פראווינצען, אויף רומעניש, אין אלט-רומעניען) אבי נאר נישט אויף דער שפראך וואס וואלט געקאנט פעראייניגען אלע רומענישע יודען, אבי גאר נישט אויף יודיש...

ערגעץ איז די פעראייניגענדיגע נאציאנאלע ראלע פון יודיש נישט אזוי קלאר, ווי אין רומעניען, אבער גראד דארטען פעהלען דערוויל די כוחות, וועלכע זאלען העלפען דער יודישער שפראך אויספיהרען איהר היסטארישע שליחות...

די יאפאנישע דעלעגאטען צו דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ

פון לינקס: באשאפטער סאטא, גענעראל מאטסאי, וויצע-אדמיראל נאגאנא.

אנשטעקענדיגע קראנקהייטען

זיי אליין זענען נישט אזוי געפעהרליך, ווי די קאמפליקאציעס וואס זיי ברענגען מיט זיך

אין די מעהרסטע פאלען פון אנשטעקענדיגע קראנקהייטען איז דא גאנץ, ווייניג געפאהר פון דער קראנקהייט גופא. דער הויפט-געפאהר בעשטעהט אין די הויפט-קאמפליקאציעס וועלכע ענטוויקלען זיך אזוי אפט אלס פאלגען פון די אנשטעקענדיגע קראנקהייטען — דאס הייסט, אז צוליב דער אדער יענער אנשטעקענדיגער קראנקהייט ווערט איינער אדער מעהר ארגאנען אויף אזוי פיל אפגעשוואכט, אז א שפאגעל נייע קראנקהייט ענטוויקעלט זיך אין דעם אפגעשוואכטען ארגאן. פערשידענע קראנקהייטען האבען בעזונדערע נייגונגען אפצושוואכען געוויסע ארגאנען, און דערפאר טאקע זעהט מען געוויסע קאמפליקאציעס אפטער נאך געוויסע קראנקהייטען, צום ביישפיל, נאך דיפטעריע זעהט מען אפט מאל הארץ-קאמפליקאציעס; ביי קינדער, וועלכע ליידען פון מאזלען ענטוויקעלט זיך אפט לונגען-ענטצינדונג, און סקארלעט-פיבער, נירען-קראנקהייטען א.ז.וו. מיר וועלען דא בעטראכטען די קאמפליקאציעס נאך די ארגאנען, וועלכע ווערען אנגעגריפען.

קאמפליקאציעס פון נערווען-סיסטעם זענען פון די גאר אפטע, אין די מעהרסטע פאלען קאן מען עס מערקען אלס קאנוואולסיע ביי קינדער; דאס רעדען פון היץ, אדער אפילו בעוואוסטלאזיגקייט, די סימפטאמען ווייזען זיך, געוועהנליך, צוליב א הויכען פיבער, פאר דעם איז גוט צו בענוצען די געוועהנליכע מיטלען פון ארונטערטרייבען היץ נישט בעהמענדיג אין אכט, וואס די קראנקהייט איז.

דער פערדייאונגס-סיסטעם ווערט אויך אפט אנגעגריפען, ברעכען איז א גאר אפטער סימפטאם, די בעסטע זאך פאר דעם איז אפצושטעלען דאס עסען, קאלטע געטראנקען, סון אנפאנג מילך מיט וואסער, שפעטער און בישלעכווייז צוגעבען די לייכטערע עסענס, א לויזער מאגען ווייזט זיך אפט ביי קינדער אין דער צייט; הויפטזעכליך צוליב דעם, ווייל זיי קענען נישט פערנעהמען קיין מילך.

די לונגען-קאמפליקאציעס זענען שוין ערנסטער, ווען עס פאנגט זיך אן צו ווייזען סמנים פון א טיפען בראנכיט, איז ראטזאם צו בענוצען אפטע מאסטארד-פלאסטערס, אדער אפילו די אלט-מאדישע באנקעס, ווען עס ענטוויקעלט זיך שוין אבער א לונגען-ענטצינדונג דאן מוז מען זיין זעהר פארזיכטיג, און עס איז נויטיג אנצוווענדען די געוועהנליכע מיטלען מיט דער הילף פון א קאמפעטענטען דאקטאר.

דאס הארץ ווערט נישט אפט אנגעגריפען, אבער אין די שווערע פאלען פון געוויסע קראנקהייטען קאן מען מערקען אנ'אפשוואכונג פון הארצען אפילו דעם ערשטען טאג, געוועהנליך אבער מערקט מען עס נישט ביז צום סוף פון דער קראנקהייט — דער בלוט-דרוק ווערט נידעריג, מען לאזט ווייניג וואסער, דער אטעמען איז שווער און דער פאציענט פיהלט זיך מיד און אומבעקוועם.

ווען די נירען ווערען אנגעגריפען מוז מען זעהן אז דער קערפער זאל קריגען וואס מעהר וואסער. דאס איז סיי דערמיט, וואס עס וואשט דורך דעם ניר, און סיי דערמיט, וואס עס ערלויבט נישט, אז דער אורין זאל ווערען צו קאנצענטרירט און אזוי ארום אויפרייצען דעם ניר.

אויב די קאמפליקאציעס קומען נישט פאר אדער אויב זיי קומען יא פאר און ווערען ריכטיג אויפגעפאסט איז די געפאהר פון אנשטעקענדע קראנקהייטען אנ'אומבעדייטענדע.

דר. וו. קאנטאר.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעשיקט איבער דער שטאט.

זיבען חדשים האט ער ארומגעוואנדערט און נישט געוואוסט ווער ער איז

א מערקווירדיגע פאסירונג מיט א מאן, וואס האט פערלוירען זיין זכרון — זיין פאמיליע האט געגלויבט, אז ער איז טויט — ווי אזוי האט ער זיין זכרון פערלוירען און ווי אזוי האט ער דעם זכרון צוריקגעוואונען

א מערקווירדיגע געשיכטע האט פאסירט די טעג אין ניו-יארק.

הערי הארווי, א רייכער סוחר איז דעם 2-טען מאי אוועקגעגאנגען כאפען פיש, און ער איז מעהר נישט צוריקגעקומען. א פישער-מאן האט געפונען אויף יענעם פלאץ אן איבערגעקערטע שיפעל און מען האט אנגענומען, אז ער איז דערטרונקען געווארען.

זיין פרוי, זיינע קינדער און זיינע קרובים האבען איהם בעוויינט און בעקלאגט, און זיי האבען ביסלעכווייז צוגעוואוינט זיך צום געדאנק, אז ער איז טויט. בלויז די פרוי האט נאך געהאט א שטיקעל צווייפעל, אזוי ווי ס'האט איהר געזאגט, אז איהר מאן איז נישט טויט, נאר ער געפינט זיך ערגעץ א לעבעדיגער. דער פאקט, אז די פאליציי האט געזוכט און געאקער'ט איבער'ן גאנצען טייך, וואו הארווי איז אוועק כאפען פיש און האט זיין קערפער נישט געפונען, האט פערשטארקט איהר האפענונג, אז איהר מאן, הארווי, געפינט זיך ערגעץ א לעבעדיגער. אזוי ווי אבער עס איז אוועק א מאנאט נאך א מאנאט און מען האט פון הארווין נישט געהערט, איז זי אויך געקומען צום שלוס, אז ער מוז ליגען ערגעץ א טויטער.

פלוצים דעם 7. דעצעמבער איז הארווי צוריקגעקומען אהיים. וואו איז ער געווען די גאנצע זיבען מאנאטען? ער ווייסט נישט. אלץ, וואס ער געדענקט איז, אז בשעת ער איז דעם 2-טען מאי אוועקגעגאנגען כאפען פיש, און ער איז ארומגעשוואומען אין דער שיפעל, האט ער זיך אויסבעגליטשט און איז געפאלען, צי ער איז אריינגעפאלען אין וואסער אדער ער איז געפאלען אין דער שיפעל גופא, ווייסט ער נישט.

הארווי איז געווען אנגעטאן אין א שעהנעם מלבוש אבער וואו ער האט איהם געקויפט און וואו ער האט גענומען געלד פאר דעם, ווייס ער נישט. אין שיקאגא איז ער איינגעשטאנען אין א האטעל, אבער ער האט נישט די קלענסטע אהנונג, ווי לאנג ער איז דארט געשטאנען, און וואו ער האט גענומען געלד צו בעצאהלען פאר זיין צימער. בשעת ער איז געפאלען און צושלאגען דעם קאפ, האט מען ביי איהם געפרעגט, וואו ער וואוינט. אבער ער האט נישט געוואוסט, נישט דעם אדרעס און נישט דעם נאמען פון זיין וואוינונג-פלאץ. ער האט ביי זיך געהאט א שליסעל צו זיין האטעל-צימער און דורך דעם שליסעל האט מען אויסגעפונען אין וואס פאר א האטעל ער איז איינגעשטאנען.

די זיבען חדשים, וואס ער איז געווען פערשוואונדען פון ניו-יארק, זענען א פוסטער קאפיטעל אין דער געשיכטע פון זיין לעבען. ער הויבט נישט אן צו געדענקען, וואו ער איז געווען, ווי אזוי ער האט געלעבט און וואס מיט איהם האט פאסירט דורך דער צייט.

ווען הארווי איז געבראכט געווארען אין זיין האטעל, אין שיקאגא, נאך דעם, ווי מען האט איהם אויפגעהויבען א צוקלאפטען, האט ער דערפיהלט א שרעקליכען וועהטאג און א רוישונג אין קאפ. דאן האבען אנגעהויבען קומען געדאנקען צו איהם.

דער פאל מיט הארווי איז איינער פון די מערקווירדיגסטע אין דער געשיכטע פון מענשען, וואס האבען פערלוירען זייער זכרון אויף א געוויסע צייט. געוועהנליך איז א קרבן פון אמנעזיע (פערלוירענעם זכרון) א הילפלאזער מענש, צום וועניגסטען די ערשטע צייט. ער ווערט געפונען ארומוואנדערענדיג איבער די גאסען ביז ער פאלט אריין אין די הענד פון דער פאליציי, און זי לאזט וויסען דורך די צייטונגען, אז אזא און אזא פערזאן, מיט אזא אויסזעהען, איז געפונען געווארען אין א געוויסער געגענד. די פאמיליע פון דעם פערשוואונדענעם קרבן רופט זיך געוועהנליך אפ און נעהמט איהם צו אהיים.

עס ווייזט אויס, אז הארווי האט פערלוירען דעם זכרון בשעת ער איז געפאלען אין שיפעל. ער האט זיך בלויז לייכט צוקלאפט אזוי, אז ער האט געקענט אויפשטעהען, צושווימען צום ברעג און אוועקגעהן. ווי אזוי ער איז אבער געקומען אין שיקאגא און וואו ער האט גענומען די געלד אויף דער רייזע — דאס איז נאך דערווייל אונפערשטענדליך.

ליגענדיג אין בעט אין זיין האטעל-צימער, נאכדעם, ווי ער איז אהין געבראכט געווארען מיט א צושלאגענעם קאפ, האט דער זכרון ביסלעכווייז אנגעהויבען צוריקקומען צו איהם. ווען ער איז געפאלען אין שיפעל מיט זיבען חדשים צוריק, האט ער געמוזט כאפען א קלאפ אין קאפ, וואס האט צורודערט זיין גאנצען מוח, און ער האט פערלוירען דעם זכרון. ווען ער איז געפאלען דעם צווייטען מאל אין שיקאגא און האט זיך ווידער אמאל צושלאגען דעם קאפ, האט זיין מוח דורך דעם העכסט וואהרשיינליך ווידער בעקומען א נארמאלע פארמע, און דער זכרון האט זיך צו איהם אנגעהויבען אומקעהרען.

אויפ'ן צווייטען טאג, נאכדעם, ווי ער איז געפאלען, האט זיך הארווי דערמאהנט דעם אדרעס פון זיין היים און ער האט זיך גלייך געוואלט שטעלען אין פערבינדונג מיט זיין פרוי. ער האט אבער מורא געהאט צו טעלעגראפירען דירעקט צו דער פרוי, ווייל זי קען זיך נאך דערשרעקען פון אזא איבערראשענדער נייעס. ער האט געלאזט וויסען זיין שוואגער, און יענער האט שוין געלאזט וויסען וועגען דעם הארווי'ס פרוי, מען האט הארווין ארויסגעשיקט טעלעגראפיש געלד, און ער איז צוריקגעקומען אהיים.

איינציגע דאקטוירים אין ניו-יארק האבען זיך פעראינטערעסירט מיט דער נייעס און זיי וועלען אונטערזוכען הארווין צו בעשטימען פון וואס פאר א פארמע פון דער אמנעזיע-קראנקהייט ער האט געליטען און צי די קראנקהייט האט נישט געשעדיגט זיין זכרון אויך אויף ווייטער.

א שטאט האט באנקראטירט

די עסטרייכישע שטאט סטעיר געפינט זיך אין א קאטאסטראפאלער פינאנציעלער לאגע צוליב די שוועריגקייטען פון דער דארטיגער אויטא-אינדוסטרי

רייזיגער דאמפער פערברענט געווארען

דער אמעריקאנישער דאמפער „סעגאוויא", וועלכער האט אפגעקאסט 14 מיליאן דאלאר איז פערברענט געווארען און אונטערגעגאנגען.

פראצעס געגען לייטער פון באליוויער געהיים-פאליציי

צוליב פרובען אויספרעסען דורך טעראר שוחד פון פוילישע יודען

נ י ו - י א ר ק, (י. ט. א.) פון לא-פאז, דער הויפטשטאט פון באליוויען, ווערט מיטגעטיילט:

דער לייטער פון דער באליוויער געהיים-פאליציי ענריקא קוסיקאנקי און זיין סעקרעטאר פראנציסקא גארסיא וועלען שוין אין די נאהענסטע טעג בעשטעלט ווערען פאר'ן געריכט פאר פרובען אויספרעסען שוחד.

דער בעשולדיגונגס-אקט ווארפט פאר ביידע מלוכה בעאמטע, או אין אויגוסט פ. י. האבען זיי ארעסטירט א גרופע פוילישע יודען. וואס וואוינען שוין זייט יאהרען אין לא-פאז, כלומרשט אונטער דער בעשולדיגונג פון קאמוניזם. נאכ'ן ארעסטירען זיי זענען די יודען געצוואונגען געווארען אונטערצושרייבען אנ'ערקלערונג, אז אין משך פון 8 טעג וועלען זיי פערלאזען דאס לאנד.

נאכ'ן ארויסבעקומען די אינטערשריפטען פון די טעראריזירטע יודען איז די פרוי פון פראנסיסקא גארסיא דעם סעקרעטאר פון לייטער פון דער באליוויער געהיים-פאליציי אוועק צו איינעם פון די יודען און זיי געגעבען אנצוהערען, אז פאר 1500 פעזאס פאר יעדען פון זיי וועט די דעפארטאציע-פעראָרדנונג צוריקגעצויגען ווערען.

איינער פון די יודען, יצחק רייך האט מסכים געווען צו געבען שוחד. אבער תיכף נאכדעם איז ער אוועק אין פאליציי-אמט און דערציילט וועגען דער גאנצער שאנטאזש מעשה. האנדלענדיג לויט די אינסטרוקציעס, וואס ער האט בעקומען אין דער פאליציי, האט ער די פרוי גארסיא, וואס איז שפעטער געקומען נאך דער אפגערעדטער סומע, געגעבען 1500 פעזאס, טיילווייז אין באנקנאטען, וואס ער האט זיך פריהער פערשריבען זייערע נומערען, און טיילווייז אין א טשעק, פון וועלכען רייך האט אויך פערנאטירט דעם נומער. אין א שעה ארום נאכ'ן אויסצאהלען דאס שוחד געלד איז פאליציי געקומען אין הויז פון קוסיקאנקי און ביים ערשטען געפונען דאס אנגעמערקטע געלד און ביים צווייטען דעם טשעק ביידע בעאמטע זענען ארעסטירט געווארען.

אין דער צווישען צייט זענען ביי די באליוויער רעגירונג געמאכט געווארען א רייהע אינטערווענציעס דורך וואשינגטאן, ניו-יארק און בוענאס איירעס וועגען די יודען, וואס האבען בעקומען דעם ארטאציע-בעפעהלען. דער ארעסט פון ביידע בעאמטע פון דער געהיים פאליציי און די דעמאנטע איגטערווענצען האבען בעוואויגען די רעגירונגס-קרייזען אונטערצונעהמען א גרינדליכע אויספארשונג, אין רעזולטאט פון וועלכער די דעפארטאציע-בעפעהלען זענען צוריקגעצויגען געווארען.

בית-עולם-שענדונג אין דייטשלאנד

ב ע ר ל י ן. (יט"א) אין שטעטעל שוועצינגען האבען אונבעקאנטע פערזאנען אומגעווארפען 9 מצבות אויף דעם ארטיגען יודישען בית-עולם. די יודישע קהלה האט בעשטימט א בעלוינונג פון 200 מארק פאר ערטיילען אינפארמאציעס, וואס וועלען מעגליך מאכען אויפצוזוכען די שענדער.

מען וועט ארונטערגעהן צום גרונט פון ים

צו ראטעווען די אוצרות פון דער געזונקענער שיף „לוזיטאניא"

ווי אזוי וועט דאס געטון ווערען?

אויף די וואסערען ארום אירלאנד ווערען איצטער פערבערייטונגען געמאכט אויסצופארשען די שיף „לוזיטאניא" וועלכע איז אין מאי 1915, געזונקען געווארען פון א דייטשען אונטערוואסער-שיף.

די שיף איז געזונקען געווארען אין דעם אטלאנטישען אקעאן עטליכע מייל ווייט פון די ברעגען פון אירלאנד. זי ליגט איצטער אויפ'ן בארען פון ים ארום צוויי הונדערט פוס טיף, האט זיך אין ניו-יארק געגרינדעט אנ'ארגאניזאציע וואס וויל זי אויספארשען, פאטאגראפירען וואס עס וועט זיך לאזען און ארויסראטעווען פון דארטען אלע ווערטפולע זאכען.

די איינריכטונג איז א שטאלענע רעהר, לאנג גענוג, זי זאל קענען דערגרייכען ביז דער געזונקענער שיף, און טויכערס זאלען זיך קענען דורך איהר אראפלאזען, אין איין ארט איז די רעהר אויסגעבויגען אין אנ'עלענבויגען, און אין יענעם ארט קען זיך די רעהר דרעהען אין פערשידענע ריכטונגען און קיין וואסער זאל איבערוויניג נישט אריין.

אין איהר גאנצער לענג איז די רעהר כינף פוס די ברייט, ביים סאמע סוף פון דער רעהר איז דא א שטאלענער קאמער 12 פוס ברייט, 8 פוס הויך און 8 פוס לאנג, איידער מען דערגרייכט אט דעם צימער פון דער רעהר, ד.ה. צווישען דער רעהר גופא און דעם קאמער איז פערהאן א בעזונדער צימער, וועלכער קען אנגעפילט ווערען מיט צוזאמענגעפרעסטער לופט.

דער אופן ווי אזוי די ארבייט וועט דורכגעפיהרט ווערען, איז אזוי:

די רעהר וועט אראפגעלאזט ווערען פון א שיף וואס וועט שטעהן אויפ'ן וואסער פעראנקערט, טויכער וועלען זיך אראפלאזען דורך דער רעהר ביז זיי וועלען צוקומען צו דער קאמער, וואס געפינט זיך ביים סוף פון דער רעהר, אין דער קאמער איז פערהאן א טיר, וואס קען זיך עפענען און דורך איהר קען מען אריינגעהן אין ים אריין. אבער דער דרוק פון וואסער איז דארטען אזוי גרויס, אז די טיר וועט צוגעפרעסט און מען קען זי בשום אופן נישט עפענען. אבער דארטען איז פערהאן א צימער וואו די לופט קען צוזאמענגעפרעסט ווערען. פרעסט מען דארטען די לופט צוזאמען מיט אזא קראפט, אז דער דרוק פון לופט איזעווייניג איז נאך גרעסער ווי דער דרוק פון וואסער אויסווייניג, דאן קען מען שוין עפענען די טיר און ארויסגעהן אויפ'ן בארען פון ים, און די זעלבע צוזאמענגעפרעסטע לופט וועט נישט אריינלאזען דאס וואסער אריינצושפארען זיך דורך דער געעפענטער טיר.

וועלען זיך די טויכערס אראפלאזען דורך דער רעהר ביז זיי וועלען צוקומען צו דער קאמער, און פון דארטען וועלען זיי ארויסגעהן „אין דרויסען" ד.ה. אויפ'ן דעק פון דער געזונקענער שיף. זיי וועלען זיין פערבונדען מיט א טעלעפאן מיט די מענשען אויף דער שיף, וואס וועט שטעהן אויפ'ן וואסער און מיט זיי די גאנצע צייט קאמוניקירען.

די ארבייט פון די טויכערס וועט זיין: ערשטענס, די שיף אויסצופארשען און זעהן וואס דארטען טוט זיך; צווייטענס אראפצונעהמען בילדער; און, דריטענס, ארויסראטעווען אלץ, וואס וועט זיך באר לאזען.

צוויי הונדערט פוס טיף אין וואסער איז צו טונקעל אז מען זאל דארטען קענען אראפנעהמען פאטאגראפישע בילדער, וועלען זיך אין דער קאמער געפינען מעכטיגע פראזשעקטארען וואס וועלען דורך גלעזערנע שויבען ווארפען גענוג ליכט אז מען זאל דארטען קענען אראפנעהמען בילדער מיט דער הילף פון ביי ערפונדענע פאטאגראפישע אפאראטען.

איניגע אפטיילונגען אויף דער שיף, וואו עס געפונען זיך ווערטפולע זאכען, זענען פערשטעלט מיט שטאלענע ווענט און טירען, וועט מען דורך זיי דורכברענגען לעכער דורך וועלכע די טויכער וועלען קענען דורכגעהן, עס זענען איצטער פערהאן אזעלכע כעמישע מאטעריאלען מיט וועלכע מען קען פראדוצירען אזא הייסען און מעכטיגען פלאם, וואס קען ברענען אין וואסער און צעשמעלצען שטיקער אייזען און שטאהל.

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

ניי׳ער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 7 כה טבת תרצ״ב

יאנואר

זון-אויפגאנג 7.45
זו-זונטערגאנג 3.35

וועגען פעראייניגען די יודישע האנדווערקער אין לאדז

גרויסע דיסקוסיע אין אויבערראט פאר יוד. האנדווערקער

ווי בעקאנט איז אין לאדז געשאפען געווארן אנ׳אויבעררּאט פאר די ענינים פון אלע יודישע האנדווערקער אין לאדז. דער אויבעררּאט איז געשאפען געווארן צוליב דעם, וואס די יודישע האנדווערקער אין לאדז זענען נישט פעראייניגט און ס׳איז נישט געווען די אינסטאנץ, וועלכע וואלט געקענט פארטרעטען די אלגעמיינע אינטערעסען פון אלע האנדווערקער. צום אויבעררּאט געהערען אלע יודישע ראטמענער אין דער האנד-ווערקער-קאמער, פארשטעהער פון די צעכען און מיטגלידער פון דער האנדווערקער-קאמיסיע ביים „ארט".

נעכטען איז אין לאקאל פון „ארט" פארגעקומען א זיצונג פון אויבעררּאט. אויפ׳ן טאג-אורד-נונג זענען געשטאנען א גאנצע רייה וויכטיגע פראגען, וועלכע אינטערעסירען דאס גאנצע יודישע האנדווערקערטום. אלס גאסט איז אנוועזענד געווען דער פארזיצער פון צענטראלען האנדווערקער-פער-באנד אין ווארשא ה׳ ראסנער.

ביי יעדער פראגע וואס איז בעריהרט גע-ווארען האט זיך ארויסגעוויזען די צעריסענקייט און צושפליטערונג פון די יודישע האנדווערקער אין לאדז. א דיסקוסיע האט זיך ענטוויקעלט ארום דעם, צי איז נישט פערהאן קיין מעגליכקייט סוף-כל-סוף צו פעראייניגען די יודישע האנדווערקער אין לאדז. אין דער דיסקוסיע האבען זיך בעטיי-ליגט ה׳ ראסנער, וויצע-פרעזידענט קאזשימיערסקי, שווארצבערג, מאשענבערג, גלאטמאן, מארטקעוויטש הערשקאוויטש און לעקערמאן.

ה׳ מארטקאוויטש האלט, אז דער אויבעררּאט דארף זיך אנשליסען אין דער ווארשעווער צענטרא-לע און אנהאלטען דעם קאנטאקט פאר די אינטע-רעסען פון די יודישע האנדווערקער.

ה׳ שווארצבערג האלט, אז אונאפהענגיג פון אויבעררּאט דארף צונויפגערופען ווערען א קאנפע-רענץ פון ביידע לאדזער צענטראלעס: פאלידניא-ווא 4 און זשעלאזנא 10, כדי צו געפונען א מעגליכקייט פון פעראייניגען.

ה׳ הערשקאוויטש האלט, אז דער אויבעררּאט דארף ארבייטען און צונויפרופען א צוזאמענפאהר פון די האנדווערקער-ארגאניזאציעס פון דער לאדזער וואיעוואדזטווע, וועלכער זאל געבען די אפראבא-טע פאר דער ארבייט פון אויבעררּאט.

ה׳ מאשענבערג האלט, אז דער ראט דארף טוען זיין ארבייט און די פראגע פון פעראייניגונג זאל בעטראכט ווערען אין דער אפוועזענהייט פון ה׳ ראסנער.

ה׳ קאזשימיערסקי האלט, אז מ׳מוז געפונען ווערען אנ׳אויסוועג, ווי אזוי די לאדזער יודישע האנדווערקער זאלען קומען אין א קאנטאקט מיט אלע האנדווערקער אין לאנד. צוליב דער צושפלי-טערונג געהערען נישט די לאדזער האנדווערקער צו קיין שום צענטראלע און זיי ארבייטען אפגע-ריסען פאר זיך אהן שום טאקטיק און סיסטעם, דער-ווייל רוקען זיך אן זעהר וויכטיגע פראגען פאר די יודישע האנדווערקער ווי עקזאמענס און אפשר נייע וואהלען צו די האנדווערקער-קאמערן. דער רעדנער איז מסכים אויף צונויפרופען א קאנפע-רענץ וועגען פעראייניגונג, נאר נישט פון צענטרא-לעס, נאר פון צעכען און קארפאראציעס.

ה׳ ראסנער האלט, אז די ווארשעווער צענט-ראלע דארף בעשטימען א עקספאזיטור פאר לאדז און דער וואיעוואדזטווע.

ה׳ קאצענבויגען האלט, אז דער אויבעררּאט האט נאך נישט די אויפגאבע צו רופען קאנפערע-נצן וועגען פעראייניגונג, הגם די פעראייניגונג, וועלכע איז זעהר וויכטיג און זי וועט מוזען קו-מען, דער אויבער-ראט מוז ענדליך זאגען זיין ווארט, מוז עהנליך אנהויבען די ארבייט לטובת די יודישע האנדווערקער, די פעראייניגונגס-קאנ-פערענץ דארף צונויפגערופען ווערען דורך דער האנדווערקער-קאמיסיע ביים „ארט".

אין אלע וואיעוואדזטוועס דארפען געשא-פען ווערען אויבער-ראטען פון יודישע האנדווער-קער, וועלכע וועלען זיך פעראייניגען אין הויפט-ראט אין ווארשא, וועלכער וועט זיך ערשט שטע-לען אין קאנטאקט מיט דער ווארשעווער האנד-ווערקער-צענטראלע, דעמאלס וועט זיין א געזונדע פעראייניגונג, ווייל זי וועט געשאפען ווערען אויפן געביט פון פראפעסיאנעלע ארבייט און וועט נישט האבען צו טון מיט פערזענליכע און פארטייאישע חשבונות.

צוליב דער שפעטער צייט איז די פערזאמ-לונג אפגעלעגט געווארען, אויף א צווייטער זיצונג פון אויבער-ראט וועט דעצידירט ווערען די פראגע פון פעראייניגען די לאדזער יודישע האנדווערקער.

סקאנדאליעזער בזיון-המת אויפ׳ן לאדזער בית-החיים

נעכטען איז פארגעקומען די לויה פון דעם פערשטארבענעם סוחר משה פרושיצקי, בעזיצער פון שיך-געשעפט (פיעטריקאווער 33) נאך דער טהרה, ווען מ׳האט דעם בר-מינן א ויסגעבראכט אויפ׳ן בית-החיים זענען די מלוים איבערראשט געווארען דערוזהענדיג, אז די קהלה האט פאר דעם פערשטארבענעם בעשטימט א פלאץ ביים פלויט. דאס האט די קהלה געטון דערפאר, ווייל דער פערשטארבענער האט אפען געהאלטען זיין גע-שעפט אום שבת.

דערוויסענדיג פון דעם בזיון-המת, האבען די קרובים און די מלוים געמאכט א סקאנדאל. מ׳האט דעם בר-מינן אין די תכריכים צוריק ארוים-גענומען פון קבר און צוריק אריינגעטראגען אין טהרה-הויז. דער סקאנדאל האט זיך פערשא״קט. די קרובים האבען ערקלערט, אז זיי וועלען דעם מת נישט לאזען מקבר זיין ביז מ׳וועט נישט געבען די קרקע, וואס ס׳איז אין דער קהלה אויסגעקליבען געווארען אין דער פערטער אלעע.

זעהענדיג דעם סקאנדאל, האט דער נייער אינטענדענט אויפ׳ן בית-החיים ה׳ ביאלער ארויס-געכאפט א רעוואלווער. א צווייטען רעוואלווער האט ער געגעבען דעם גערטנער. ביני לביני איז אנגעקומען פאליציי, וועלכע האט גענומען בערו-היגען דעם אויפגערעגטען עולם.

די מלוים זענען דאן אוועק אין דער קהלה מיט א געוואלד, האט מען זיי געשיקט צום ראבי-נאט. זיי האבען אנגעשלאגען טירען פון די רבנים.

ערשט 7 אוונט איז ביים הרב קרול פאר-געקומען א דין תורה. נאך לאנגע אונטערהאנדלונ-גען, האט דאס בית-דין גע׳פסק׳נט, אז די קינדער פון פערשטארבענעם זאלען אונטערשרייבען, אז זיי וועלען פון איצט-אן האלטען ס׳געשעפט געשלאסען אום שבת. די קינדער האבען זיך אינטערגעשריבען, ערשט דאן האט דער ראבינאט דערלויבט דעם בר-מינן קובר צו זיין אויף דער 4-טער אלעע.

דער פסק-בית-דין איז ארויסגעזאגט געווארן ארום 9 אוונט. די קינדער צוזאמען מיט די קרובים זענען שפעט ביינאכט ארויס אויפ׳ן בית-החיים און אדורכגעפיהרט די קבורה.

* * *

פון דער קהלה קאנצעלאריע ערקלערט מען, אז די קרקע, וואס מ׳האט דעם בר-מינן געוואלט קובר זיין איז נישט ביים פלויט, נאר עס ליגען דארט אנגעזעהענע חסידישע יודען. אז דער סקאנ-דאל איז געקומען צוליב דעם, וואס אויפ׳ן בית-החיים האט מען געגעבען אנ׳אנדערע קרקע, נישט די, וועלכע ס׳איז אפגערעדט געווארן אין דער קהלה.

מיסטער יעזשי-יונה,

וואס מען דארף לאנג זוכען אזוינע

(א) אין ווילנער געגענד האט א לאנגע צייט ארומגעשווינדעלט עפעס א פערשוין, און ארויסגע-קראגען ביי נאאיווע מענשען געלד דורך דעם, וואס ער האט זיך פארגעשטעלט, אלס גאנצער מאכער אין די פראנצויזישע און אמעריקאנישע קאנסולאטען, וועלכער קאן הוק-סטוק מאכען ווי-זעס... אזוי פלעגט ער ביי נאאיווע לייט ארויס-פלומפען פערשידענע סכומים זלאטעס — פון צעה-נעדליך ביז די גאנצע הונדערטערס...

מאכט זיך א מעשה, אז א געוויסער שעראדזער איינוואוינער, אברהם מאשטשינער וויל פאהרען קיין פראנקרייך, און אזוי-ווי ער בעגעגנט זיך צו-פעליג מיט אנ׳עלעגאנטען יונגערמאן, וועלכער שטעלט זיך פאר איהם פאר, אלס יעזשי גוטקאווסקי — א בעאמטער פון פראנצויזישען קאנסולאט, גיט ער איהם 50 דאלאר און יענער זאגט איהם צו אויסצואורבייטען א וויזע...

עס איז קלאר, אז נאכ׳ן בעקומען די 50 דאלאר, ווערט דער „יעזשי" אויסגעטריקענט, ואיבנו — און מאשטשינער טוט צוויי זאכען: ערשטענס, זוכט ער דעם שווינדלער, און, צווייטענס, האט ער נאך אלץ חשק צו פאהרען קיין פראנקרייך.

דער דאזיגער שטורם נאך ראבע און דראנג נאך פראנקרייך ברענגט איהם קיין ווארשע, וואו ער בעגעגנט זיך ווידער צופעליג מיט דעם מיסטער יעזשי גוטקאווסקי, וועלכען ער גיט איבער אין די הענד פון דער פאליציי, און עס ווייזט זיך ארויס אז דאס איז א קאלישער יונגערמאן, וועלכער הייסט נישט יעזשי נאר יונה, און נישט גוטקאווסקי, נאר גוטמאן, און איצט זיצט ער שוין, ווי א טאטע...

ווידער פערטשאדעט געווארען א גאנצע פאמיליע

מאן און ווייב ראנגלען זיך מיט׳ן טויט

(2) אויף ראקאטשינער 137 איז נעכטען ווידער פערטשאדעט געווארען א גאנצע פאמיליע. בעת די שכנים האבען אויפגעריסען די טיר פון ניעמיראווסקי׳ס וואוינונג, איז אנטאן ניעמיראווסקי, זיין פרוי מאריא און זייער 16 יעהריגער זוהן זיגמונט געלעגען אין די בעטען פערטשאדעטע אהן סמנים פון לעבען. די ארויסגערופענע פאגא-טאוויע האט דעם מאן מיט דער פרוי אין א גסיסה-צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל. דער זוהן איז איבערגעלאזט געווארען אינדערהיים.

אנטיסעמיטישע דעמאנסטראציעס

די נגע-צרעת פערבלאנדזשעט אויך קיין לאדז

(א) אין רודע-פאביאניץ און אין די לאדזער פארשטעט זענען נעכטען פערגאנאזירט געווארען עט-ליכע אנטי-יודישע דעמאנסטראציעס: א גרופע שקצים-לאבוזעס, וואס רעקרוטירען זיך פון דער ענדעקישער יוגענד האט פונאנדערגעקלעבט אין פערשידענע פונקטן פלאקאטען מיט אויפרופען צו באיקאטירען יודען, נישט צו קויפען אין יודישע געוועלבער א. אז. וו.

די פאליציי-מאכט האט פערארדענט ארא-צורייסען די דאזיגע פלאקאטען און צו זוכען די „קלעבערס"...

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

(—) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגי-סטראט איז מודיע, אז די רעגיסטראציע אויף שטי-צע פאר ארבייטסלאזע פאר׳ן חודש יאנואר וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

דאנערשטאג, ד. 7 יאנואר
M N O
פרייטאג, ד. 8 יאנואר
P R S
שבת, ד. 9 יאנואר
T U W Z Ż

נייע הונדערטערס

אנשטאט די אלטע, וואס... ווער האט זיי איצט?

(א) אין משך פון דעם היינטיגען חודש נאך וועלען זיך ווייזען אין אומגאנג נייע הונדערטער-באנקנאטען, וואס זענען ארויסגעגעבען געווארען דורך דער „באנק פאלסקי", און וועלען אויסגע-טוישט ווערען אויף די איצטיגע הונדערטערס.

די נייע הונדערטערס זענען פיין אויסגע-ארבייט, אויף א ספעציעל-אויסגעפערטיגטען, שווע-רערען פאפיר, און זיי וועט זיין שווער נאכצואר-בייטען.

א שרעקליכער טעות

אנשטאט מעדיצין אויסגעטרונקען סובלימאט

(2) יאנינא בעדנארעק (בערעק יאסעלעוויטש 9) ליגט קראנק. נעכטען האט זי שטאט צו נעמען די מעדיצין, האט זי אויסגעטרונקען א לעפעל סובלי-מאט, וואס איז געשטאנען אין א פלעשעל נעבען בעט. די פאגאטאוויע האט איהר אויסגעפלומפט דעם מאגען.

אויטא- און דראשקע-ארגיעס

(2) אויף פעטריקאווער 82 האט אנ׳אויטא איבערגעפאהרען די 18-יעהריגע גיטעל ליכטענ-שטיין (גדאנסקא 90) זי האט צובראכען א פיס. פאגאטאוויע האט זי אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל שוו. יוזעפא.

פאר׳ן טויער זשגאווסקא 95 האט אנ׳אויטא איבערגעפאהרען דעם 28 יעהריגען באלעסלאוו שניאדעצקי (קאפערניקא 37) א שווער פערוואונ-דעטען האט איהם די פאגאטאוויע אפגעפיהרט

אויף זשעלאזנא 4 איז דער 5-יעהריגער אטא האוזלער ארונטערגעפאלען אונטער די רעדער פון א דראשקע און צובראכען ביידע פיס. אין א שווע-רען צושטאנד איז דאס קינד אפגעפיהרט געווארען אין „אננא-מאריא"-שפיטאל.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) קאספערקיעוויטש (זגערזשער 54). סיט-קיעוויטש (קאפערניקא 26), זונדעלעוויטש (פעט-ריקאווער 25), סאקאלעוויטש (פשעיאזד 19), ליפעץ (פיעטריקאווער 193), ריכטער און לאבאדא (11 ליסטאפאד 86).

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.
גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט"
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.
היינט, דאנערשטאג - 1 פארשטעלונג; אנהויב 9.30 אין אווענט
ווידערהאלונג פון דער גרויסער פייערליכער פרעמיערע פון 24. פראגראם א.ג.
מ׳לאכט פון דער וועלט
אין 2 טיילן 14 בילדער
טעקסטען: מ. בראדערזאן, י. אבערזשאנעק, ש. א. לישעל. מוזיק: דוד בייגעלמאן, מאק-דאוועל און פאלקס-מאטיווען. דעקאראציעס און קאסטיומען: דינה מאטיס. רעזשי ש. דזשיגאן און י. שומאכער. בינע-אינספעקציע: מ. קאן.
עס בעטייליגען זיך (לויט א״ב): ש. גאלדשטיין, מרים דאלסקא, ש. דזשיגאן, שיינע מרים, צילי טאל, מ. פעטערמאן, מ. פולאווער, מ. קאן, י. שומאכער, י. שיפער און א קינסטל. טאנץ-קווארטעט
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אווענט.

נעכטיגע פייערליכע ציוניסטישע יובילײ-אקאדעמיע

ד״ר דרויאנאוו׳ס רעדע וועגען 50 יאהר חיבת-ציון און 30 יאהר קרן-קימת

די אקאדעמיע עפענט דער מורשה פון קרן-קימת אין לאדז ה׳ מרחיב און גיט איבער דאס ווארט דעם באקאנטען רעדנער משה לימאן, ער שטעלט פאר פאר׳ן גרויסען עולם דעם גאסט פון תל אביב ה׳ ד״ר דרויאנאוו, און רעכענט אויס צווישען די ערשטע חובבי ציון אונזער בן עיר ר׳ משה הלולא, וועלכער ארבייט שוין צייט 45 יאהר פאר׳ן געדאנק פון חובבי ציון בלב ונפש, און נאכדעם ווי ער האט בכלל גערעדט וועגען די ענטוויקלונג פון חובת-ציון, קומט ער צום אויספיהר, אז פון היינט אן ווייטער דארף דאס שוין מעהר נישט הייסען

חיבת ציון, נאר חובת ציון,

דאס מיינט, אז יעדער יוד דארף האבען א חוב פאר ציון.

און ער גיט דאס ווארט דעם גאסט.

דער רעדנער הויבט אן זיין רעפעראט:

„אינם נאמען פון אונזער אלט באקאנטע גרינדונגען קרן קימת און חיבת ציון ברענג איך אייך א ברכה און א גרוס צום היינטיגען יום-טוב.

איך האב זיי בכוונה ביי׳ן אנגערופען אלטע ווייל מיר זענען געוואוינט צו זאגען און מיינען, אז דער קרן קימת איז אלט דרייסיג יאהר אין דער אמת׳ן אבער איז שוין דער ק״ק אלט 50 יאהר.

נאך

אין יאהר תרנ״ג

האט זיך געגרינדעט אין א״י א קליינע גרופע, וועלכע האבען זיך געשטעלט דעם ציל צו שאפען א גרעסערע סומע געלד, כדי איינצוקויפען בארען פאר׳ן יודישען פאלק. אין דער שפיץ פון דער גרופע זענען געשטאנען ד״ר מאזע, אהרן אייזענבערג, גוטשטאט, בערקאן און פון זיי יבדל לחיים ארוכים גראזובסקי. זיי האבען דעמאלסט צוזאמען געקליבען א גרעסערע סומע געלד און האבען עס ביז וואס ווען אריינגעטראגען אין א פאלעסטינער באנק – די באנק האט באנקראטירט און ווייל דאס געלד איז געווען אריינגעטראגען אויפ׳ן נאמען פון דעם דעמאלסדיגען באקאנטען טוער בינשטאק און ווייל דער בינשטאק איז געשטארבען א מיתה חטופה, איז דאס געלד איינגאנצען פארלוירען געגאנגען.

שפעטער האט ד״ר פינסקער געוואלט גרינדען א קרן קימת און זיין פלאן איז געווען צו בעשטייערן יעדען יודען מיט א געוויסען בייטראג אבער דאס האט זיך איהם נישט איינגעגעבען.

אין יאהר תרמ״ב האבען די צוויי פון די עלטעסטע ציוניסטען מיכאל פינעס און בן-יהודה געגרינדעט א געזעלשאפט אונטער׳ן נאמען

„תחית ישראל“

אויסצוקויפען ערד פאר׳ן יודישען פאלק אבער דאס איז זיי אויך נישט געלונגען.

ווי עס איז צו זעהן, איז דער קרן קימת שוין אלט נישט ווי אנדערע מיינען 30 יאהר, נאר טאקע גאנצע 50 יאהר און ביידע גרינדונגען ווי חיבת ציון און קרן קימת, זענען צוויי צווילינגס-ברידער.

דעם 14. יאנואר 1932 – זאגט ווייטער דער רעדנער – ווערט 50 יאהר זייט אוסישקין האט אנגעהויבען צו ארבייטען אין ציוניזם. הייסט עס, אז מיר פייערען איצט גאנצע

דריי יובילעאומס:

דעם קרן קימת, דעם לייטער פון קרן קימת און „חיבת ציון“.

אויב ס׳איז געווען, ווען עס איז א אמת׳ע רעוואלוציע איז דאס געווען „חיבת ציון“. דער יוד איז תמיד און אומעטום געווען א פרעמדער. א גר און דאס האט אלעמען אויפגעהייטערט צו דער בעוועגונג.

עס ווערט דערציילט, אז

משה מענדעלסאן

ווען ער איז געקומען ביי די טויערן פון דרעזדען, האט מען איהם נישט אריינגעלאזט, ביז ער וועט נישט בעצאהלען א געוויסען שטייער האט מענדעלסאן זיך געפונען שטארק באליידיגט. היתכן, האט ער געפרעגט, צי דארף מען נאר שטייער נעמען פון א יוד, און פון אן׳אקס?..

רבותי! אט אזעלכע באליידיגונגען האבען מיר זעהר פיל געהאט און מענדעלסאנס פראגע האט אויפגערודערט דעם יודישען ציבור, יעדער האט זיך געכאפט ווי אזוי ער זעהט אויס. ווען מיר וואלטען נישט געקראגען דעם פארלאנג צו זיין א מענש, צוגלייך מיט אלע מענשען, א בירגער ווי אלע בירגער וואלטען מיר קיינמאל אזוי ווייט נישט געקומען.

דא רעכענט אויס דער רעדנער א רייהע פאקטען, ווי אזוי מ׳האט דעם יודישען פאלק בעעולה׳ט, ווי אזוי מ׳האט פון איהם אלץ צוגערויבט, טויזענדער יאהרען האט מען זיך געבראכען די מוחות, ווי אזוי דאס אלץ צוריק אפצוקריגען, ביז עס זענען געקומען די אלטע חובבי ציון און האבען געפונען א תשובה.

מיר וועלען דאס ביי אייך אויסקויפען – האבען זיי געזאגט – הגם איהר האט דאס ביי אונז גע׳גזל׳ט, מיר קאנען נישט גזל׳ן „ציון במשפט תפדה“ מיר וועלען ביי אייך נישט גזלן נאר אויסקויפען אונזער ערד.

די חובבי ציון האבען דאס געטון, הגם זיי האבען געהאט גענוג שוועריגקייטען, זיי זענען אריינגעלאפען אין מיטען ים און דער ים האט זיך פאר זיי געשפאלטען, זיי האבען גארנישט געפרעגט קיין קשיות. ווי אזוי וועט דאס געשעהען זיי זענען אין ים אריינגעשפרונגען...

די גרעסטע פאליטיק איז וואקסען, פון קליין ווערען גרויס און פון גרויס – נאך גרעסער און דאס האבען פארשטאנען די אלטע חובבי ציון.

50 יאהר ווערט איצט זינט די. ערשטע 14 ביל״ום זענען געקומען קיין ארץ-ישראל. דעם 19 טען תמוז זענען די ערשטע ביל״ום אריין קיין א״י.

דער יודישער באלעבאס, דער ערשטער „בעל-קינד“ מיט זיינע חברים האבען דאס אראבישע דארף אבגעקויפט און שפעטער האבען זיי אויפגעבויט ראשון לציון.

דער רעדנער איז געווארען מיד פון רעדען, האבען זיך דערהערט שטימען פון די פערזאמעלטע אז מען זאל מאכען א פויזע, ניין, האט דער רעדנער געענטפערט, מיר טארען קיין פויזע נישט מאכען. אין גלות איז פערהאן א שפריכווארט, אז „אויב מען קאן נישט אריבער, מוז מען ארונטער“. אין ארץ-ישראל זאגט מען:

„אויב מען קאן נישט אריבער, מוז מען אריבער“.

יא, מיר מוזען אריבער.

דער רעדנער ברענגט נאך איינציגע פאקטען ווי אזוי די ערשטע פיאנערען זענען אריינגעקומען אין ארץ-ישראל און פיהרט אויס מיט גרויס בעגייסטערונג, אז דאס יודישע פאלק וועט זיין גערעכטען צ״ל דערגרייכען און וועט אויפבויען זיין לאנד.

נאכדעם איז אויסגעפיהרט געווארען א קאנצערט-טייל פונ׳ם כאר, ארקעסטער און סאליסטען פון „הזמיר“.

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע
— פון —
מאגיסטער נ. שאץ
פיעטריקאווער 37, 2 שטאק פראנט
אנאליזען פון קאל, אורין, לייכען א. אנד.
מעסיגע פרייזען. מעסיגע פרייזען

יודישער דאקטאר ראטעוועט א גלח

און דערמיט א שטעטעל יודען פון באיקאט

אין שטעטעל פרזש. נישט ווייט פון לאדז, האט די קריסטליכע בעפעלקערונג פון אייביג אן געלעבט אין כריסטליכע בעציהונגען מיט די יודישע שכנים, קיין שום געשעהעניש און העצעריי איז ביז איצט נאך נישט ביכולת געווען צו ענדערן די איינגעשטעלטע לאגע.

מיט א קורצער צייט צוריק איז אין שטעטעל אנגעקומען א יונגער יודישער דאקטאר פון קראקא. קיין גרויסע גליקען האט דער יודישער דאקטאר אין שטעטעל נישט געמאכט, ווייל די קריסטליכע פאציענטען פון שטעטעל און פון דער אומגעגענד האבען זיך ווייטער געהאלטען ביים אלטען קריסטליכען דאקטאר און אפילו די יודישע חולאים האבען אויך נישט געהאט צום גאליציאנער דאקטאר׳ל קיין איבעריגען צוטרוי.

נישט געקוקט דערויף, וואס דער קריסטליכער דאקטאר איז זעהר רייך און שוין גאר אלט און האט מיט׳ן אנקומען פון יודישען דאקטאר כמעט ווי גאר נישט פערלוירען פון זיין גרויסע פראקטיק, דאך האט ער געפיהרט געגען זיין יודישען קאלעגע א שטילען קאמף און געברויכט פערשידענע מיטלען בכדי איהם ארויסצובייסען פון שטעטעל.

לעצטענס, ווען די צעיושעטע ענדעקישע כוליגאנעריע האט גענומען טרייבען איבער די פוילישע שטעט און שטעטלעך א באיקאט-וואקכאליע געגען דער יודישער בעפעלקערונג האט דער דערמאנטער קריסטליכער דאקטאר אויסגענוצט די געשאפענע געלעגענהייט און זיינע פערזענליכע קאנקורענץ-חשבונות מיט׳ן יודישען דאקטאר געשיקט איינגעוויקעלט אין א דעק-מאנטעל פון די כלומרשטע נאציאנאלע אינטערעסען און זיך אוועקגעשטעלט אין דער שפיץ פון „קאמף פאר דער בעפרייאונג פון דער פוילישער בעפעלקערונג פון יודישען עקאנאמישען יאך“.

אין דער יודענפרעסערישער אקציע האט ער אריינגעצויגען כמעט אלע שיכטען פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג פון פרזש. און דער אומגעגענד אזוי, אז די לאגע פון די שוין אזוי אויך גענוג פערארימטע און פערביטערטע יודישע איינוואוינער איז געווארען ממש קאטאסטראפאל.

מאכט זיך א מעשה, אז דער שטעטעלדיגער גלח קומט אהיים פון עפעס א פריצישען באל און לייגט זיך אוועק שווער קראנק.

מ׳שיקט ווי געוועהנליך, תיכף נאכ׳ן אלטען קריסטליכען דאקטאר, ער ווענדט אן זיין גאנצע מעדיצינישע חכמה, ער הייסט אריינפאקען אין חולה פערשידענע קרייטעכצער, צולייגען כלערליי קאמפרעסען, אבער די אלע סגולות העלפען איהם פונקט ווי א טויטען באנקעס.

האט מען גערופען דאקטוירים פון פאוויאט און פון אלע ארומיגע שטעטלעך, אויך זייערע רפואות האבען קיין ווירקונג נישט געהאט, האט מען דאן אראפגעבראכט א פראפעסאר פון ווארשע, אבער אויך נאך זיין וויזיט איז דעם חולה געווארען ערגער.

ווען ס׳האט שוין געהאלטען נאר שמאל מיט׳ן גלח, איז פלוצלונג געקומען אויף דער פלעבאניע דאס יונגע יודישע גאליציאנער דאקטאר׳ל און זיך געבעטען, אז מ׳זאל איהם צולאזען צום חולה.

די שכנותדיגע כריצים, גלחים און אנדערע חשובע לייט, פון חולה׳ס סביבה האבען זיך בתחילות אפילו אביסעל געוואונקעלט, אבער נאך א קורצען ישוב הדעת האבען זיי דאך בעשלאסען דעם זשידיק׳ל אריינצורופען.

דאס יודישע דאקטאר׳ל האט לאנג בעטראכט דעם שוין באלד גוססדיגען גלח, פלוצלונג גיט ער זיך א שטעל אויף הייסט תיכף שיקען א שלוח אין דער פאוויאטאווע אפטייק און ברענגען פון דארט א גאנצע רייה רפואות.

ס׳איז נישט אויסגעגאנגען קיין שעה, און אלץ איז געשטאנען גרייט אויפ׳ן טיש. דער דאקטאר האט צוזאמענגעמישט עפעס א שאר ירקות און עס אריינגעשפריצט דעם חולה.

דעם גלח איז באלד נאכדעם געווארען בעסער. נאך עטליכע וואכען קורירונג האט דער יודישער דאקטאר ווידער אוועקגעשטעלט דעם גלח אויף די פיס, דער גלח האט דעם דאקטאר געוואלט ממש איבערגילטען.

דער יודישער דאקטאר האט אבער בשום אופן קיין געלד נישט געוואלט צונעהמען, נאר געבעטען זיין דאנקבארען פאציענט, דעם גלח, אז ער זאל מיט זיין אויטאריטעט זיך אקעגענשטעלען דער באיקאט-אגיטאציע, וואס דער פוילישער דאקטאר מיט די שטעטעלדיגע ליגעס טרייבען געגען דער יודישער בעפעלקערונג.

דער גלח האט טאקע עטליכע זונטאג׳ן דורכאנאנד געהאלטען פון דער אמבאנע אראפ צום עולם מתפללים פייערדיגע דרשות געגען דער יודענפיינדליכער העצע מצד די שטעטעלדיגע אנטיסעמיטען.

דעם גלח׳ס שטראף-רייד האבען טאקע א ווירקונג, מיט יעדען טאג ווערען בעסער די בעציהונגען פון דער פוילישער בעפעלקערונג צו די יודישע שכנים פון שטעטעל, און צום יודישען דאקטאר לויפט מען איצט, ווי צו א בעל מופת, פון אלע ארומיגע שטעט און שטעטלעך.

ארגוס.

ר. איזראעל.

זפּערעלע

א סענסאציאנעל-ערא(ט)ישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

65

— האסט גערעדט מיט מיין מאן, זשארוש, האט פרידא געפרעגט.

— וואס ביזט דו געווארען פלוצלונג אזוי סענטימענטאל, האסט זיך אן איהם פערבענקט, קענסט צו איהם צוריקגעהען.

— זשארזש, דו האסט מיר קיין גרויסע טובות נישט געטון, דו האסט מיך צובראכען, דו האסט מיך געמאכט פאר אן אויסגעלאסענע פרוי, דו האסט מיך אוועקגעריסען פון מיין מאן, וועלכער האט מיך אזוי שטארק געליבט...

— אויב דו האסט חרטה דערויף קענסט דו צוריקגעהען, די טיר שטעהט אויף פאר דיר, און זאגען דיר דעם אמת, דארף איך דיך נישט מעהר האבען, איך וועל דאס גאנצע געשעפט ליקווידירען. ס׳ברענגט מיר סיי-ווי-סיי נישט די הכנסות, אויף וועלכע איך האב גערעכענט.

— וואס דו ווילסט מיך ארויסטרייבען? גוט, איך געה, מיין לעבען איז גארנישט ווערט, איך וועל מיך נישט ווייזען פאר בערנארדען, זאל ער בלייבען איז דער מיינונג, אז איך בין געשטארבען, זאל ער מתפלל זיין פאר מיין זונדיגער נשמה, איך וועל בעגעהען זעלבסטמארד, אבער געדענק זשארזש אז איך וועל דיך אנלערנען, מיר איז אלץ איינס.

— מיך, דראהט מען נישט פרידא, דו דארפסט מיך שוין אויף אזויפיל קענען, דערוויל מארש ארויס פון דאנען.

פרידא איז ארויס פון בעט, זיך אנגעהויבען אנצוטון און גארנישט געזאגט. זשארוש איז געווען גאנץ רוהיג, האט זיך אפילו נישט איבערגענומען דער מיט, וואס פרידא האט אנגעהויבען שטארק צו וויינען, ווען פרידא איז שוין געווען באלד פערטיג מיט איהר טואלעט און אנגעהויבען אנצופאקען א וואליזקע מיט עטליכע זאכען, האט זשארוש זיך אנגערופען:

— איבעריגענס, קענען מיר זיך נאך איבערבעטען, איך וועל נאך שטעלען איין בעדינג.

פרידא האט נישט געענטפערט, זי האט געוואוסט, אז דאס שמעקט מיט שאנטאזש נאך א קורצע ווייל האט זי דאך געפרעגט:

— וואס פארא בעדינג האסט דו פאר מיר?

— דו ווייסט דאך, אז איך בין ברוטאל און איך זאג שטענדיג אפען, וואס איך וויל. אז דו זאלסט מיר העלפען צו א געוויסער אונטערנעהמונג.

— שוין ווידער עפעס נייעס? דו האסט דאך צו דיינע אונטערנעהמונגען די שווארצע מאשע. דיינע אונטערנעהמונגען שמעקען דאך שטענדיג מיט געפעהרליכע זאכען...

— בייזער דיך נאר נישט, זיי רוהיג, ווייל דו ווייסט, אז איך בין קלוגער פון דיר, איך פערשטעה מעהר פון דיר און דו ביזט, ווי דו זאלסט נישט וועלען, סיי-ווי-סיי אין מיינע הענד, אויסער, אז דו האלסט זיך ביי זיין בעשלוס, אז דו וועסט דיר דאס לעבען נעהמען.

— זאג מיר שוין, וואס דו ווילסט פון מיר, דו ביזט דאך באלד געקומען מיט א פערטיגען פלאן און דיין גאנצען בייז מיט מיר איז דאך נאר געווען אן אנשטעל.

— איך וויל, אז אנשטאט דיר, זאל בעסער שטארבען דיין מאן, בערנארד קאלינסקי.

— וואס דו ווילסט דערמארדען בערנארדען און נאך מיך נעהמען צו הילף?

— יא, אזוי איז עס, בערנארד האט אנגעהויבען אריינצושטעקען זיין נאז נישט אין זיינע געשעפטען, ער שמעקט ווי א שנוי-הונד, ווי א שפיצעל ער האט אנגעהויבען צו פארשען דעם ענין פון לעאן דרייהארן, וואס דאס איז פארא ענין ווייסט דו גאנץ גוט, איך האב אויך גענוג געהערט וועגען בערנארד קאלינסקי און וויים, אז ער איז א געפעהרליכער געגנער, דעריבער מוזען מיר איהם אונשעדליך מאכען.

— אבער וואס ווילסט דו פון מיר? איך זאל זיין די מערדערין פון בערנארדען, איך האב שוין גענוג אפגעשגיטען זיינע יאהרען, דו האסט נישט געדארפט זיין צו מיר אזוי ברוטאל און מיר פארלעגען אזעלכע שרעקליכע זאכען.

— איך האב דיר דאס געוואלט פערשפארען, איך האב איהם געכטען געוואלט ערמארדען דורך מיין מיטעל, ער האט זיך מיר אבער ארויסגעדרעהט פון האנד, א דאנק דער דאזיגער כאלערא

— א דאנק וועמען?

— א דאנק דער שווארצער מאשע מיט וועלכער איך וויל מאכען א סוף, אז נישט בין איך נישט זשארזש.

— איך בעט דיך זשארזש, לאז מיך ארויס פון דער דאזיגער געשיכטע, איך וויל נישט מיינע הענד בעפלעקען מיט בערנארדס בלוט, ער האט דאך מיר גארנישט געטון, פערקעהרט, ער איז שטענדיג געווען גוט צו מיר, איך האב איהם נאר געטון זעהר פיל שלעכטס, איך בעט דיך זעהר זשארזש, לאז מיך צורוה.

פרידא זיי נישט איינגעשפארט, אויב דו וועסט איהם נישט אומברענגען, וועט ער דיך אומברענגען, אויב ער וועט זיך דערוויסען, אז דו לעבסט און וואו דו געפינסט זיך וועט ער דיך זיכער דערהרג׳ענען, איך האב דאך דיר דערציילט, ווי אזוי ער האט געהאנדעלט מיט ראפאל בראנד.

— דאס איז נישט אמת, דאס האב איך דיר קיינמאל נישט געגלויבט.

— זיי רוהיג, פרידא, אזוי איז עס געווען, ווי איך האב דיר דערציילט, איך האב דאס גוט אויסגעפארשט, איך האב די גאנצע צייט זיך בעשעפטיגט מיט לעאן דרייהארן און אלץ וואס איז פארגעקומען אין זיין אונווערזענהייט ווייס איך גאנץ גוט.

מיר וועט ער גארנישט טון, צו שטארק האט ער מיך ליב געהאט.

— און דו האסט איהם אויך ליב געהאט, האט זשארזש מיט א שמייכעל געפרעגט.

— איך? איך בין געווען די ערגסטע אויף דער וועלט, די אויסגעלאסענסטע, די געמיינסטע, און ער איז פולשטענדיג געערענט.

— גענוג, מיט דער פילאזאפיע, איך האב מעהר נישט קיין געדולד, זאג ווילסט מיך פאלגען אדער נישט.

(פארטזעצונג קומט)

יודיש טעאטער
אין „פילהארמאניע“
דיר.: ד. צעלמייסטער און א. בעזמאן

א בשורה טובה דעם לאדזער יודישען טעאטער-עולם!
רעגינא צוקער - און - קארל צימבאליסט
שפילען
נאך איינינע גאסטשפילן אין לאדז פאר זייער אבפאהרען אויף א טורנע קיין אויסלאנד.

פרייטאג, דעם 8-טען יאנואר, אנהויב 9 אווענד וועט מען אין פילהארמאניע אויפציהען דעם פארהאנג און ס'וועט זיך אנהויבען א גראנדיעזע רייזע קאלאסאלע פערוויילונג, לעבעדיג-צאפלדיגער זיננענדיג און טאנצענדיגער גרויסער פייערליכער יובילעאום פון אל" ניי יודיש טעאטער. ס'ווערט געשפילט
1) בר-כוכבא 2) חנהטשע אין אמעריקא מיט רעגינא צוקער אלס „חנה'טשע“.
3) יאנקעלעס חלום
די הויפט-ראלע „יאנקעלע“ — רעגינא צוקער.
צום שלוס גרויסע טעאטער-פאראדע א קאנץ פון אטראקציעס, די שענסטע, די פיינסטע און עלעגאנטסטע מוזיקאל. און הומארעסקעס אפערעטען, וועלכע האבען בעצירט דאס יודישע טעאטער אין משך פון גאנצע 50 יאר
א פערגרעסערטער כאר און ארקעסטער אונטער לייטונג פון ל. זעלמאן. מיס'ן אווענט פירען אן: דיר. ד. צעלמייסטער. ק. צימבאליסט און ש. הערשקאוויטש.

שבת, 11.30 פארמ. א ספעציעלע פריהמארגען-פארשטעלונג כמעט בחנם!
איינהייטס-פרייזען: אלע בילעטען אין פארטער נאר 1 זל. באלקאן און גאלעריע נאר 50 גראשן.
יעדער קען מיטנעהמען א קינד בחנם.—ס'ווערט געשפילט די אריגינעלע היסטארישע אפערעטע
„יוסף און זיינע ברידער“
אכטונג, טאטעס מאמעס! ווייזט אייערע קינדער די יוד. היסטאריע און איהרע העלדען.

זונטאג, 11.30 פארמ. א פריהמארגען אויפ'ן אלגעמיינעם פערלאנג דער גרעסטער רעקארד-שלאגער אין לאדז צום 58. מאל
„א הארץ, וואס בענקט“
איינהייטס-פרייזען: אלע בילעטען אין פארטער 1 זל. באלקאן און גאלעריע—נאר 50 גראשן
יעדער קען מיטנעהמען א קינד בחנם!

איך עמפפעהל מאשטש צו פאדלאגעס
„Jaśniej słońca”
שוה-פאסטע
„Jaśniej słońca“
ווי אויך פליסיגקייט (PŁYN) צו פוצען מעטאלען.
D. MARKUS
ŁÓDŹ, 59 PIOTRKOWSKA 59
tel. 128-02.
Reprezentant na Łódź i Województwo.

טראגעדיעס פון אונזער שטאט
ברענגען צו זיבען זעלבסטמארדען אין איין טאג

(2) אין דעם נעכטיגען חנא-טאג האט די פאר-גאנגענע אינטע-וועניריש אין 7 זעלבסטמארד-פאלען
אויף דעמבאווא 6 האט זיך אנגעטרונקען מיט קארבאל דער 40-יעהריגער סטעפאן קאלוזשני. געטון האט ער עס, מחמת ארבייטסלאזיגקייט נאך א קריגעריי מיט'ן פאבריק-מייסטער.

די 52-יאהריגע זאפיע ביעלאווסקא (פעליקסא 7) האט אראפגעשלונגען זעקס פאסטילקעס סובלי-מאט, ווייל זי האט זיך אנגעשטעקט פון איהר מאן מיט א שרעקליכער ווענעריישער קראנקהייט.

דער 24-יאהריגער זיגפריד יענטשקע (צימער-גאס 19) האט אראפגעשלונגען צושטויסען גלאז, ווייל זיין קאכאנקע האט איהם אוועקגעוואָרפען און איז אוועק צו אן אנדער מאנסביל.

דער 21-יאהריגער עליגיוש זאבלאצקי (סוכא 14) האט אויסגעטרונקען א גרויסע דאזע זאלק-זויער, ווייל מ'האט אוהם ארויסגעוואָרפען פון דער-היים פאר'ן גנב'נען פערשידענע חפצים. די גנבות איז ער בעגאנגען, ווייל ער האט זיך געמוזט היילען פון א ווענערישע קרענק, און קיין געלד דערויף האט ער נישט געהאט. איצט קעמפט ער מיט'ן טויט.

די 19-יאהריגע אננא קאבילסקא (סטאינסקיע-גא 7) האט אויסגעטרונקען יאדינע, ווייל... די מאמע איהרע האט איהר דעם פאריגען דינסטאג נישט געלאזט גיין אויף א מאסקענבאל.

אויף באפיורקאווסקיעגא 107 האט זיך אנגע-טרונקען מיט עסיג-עסענץ מחמת נויט, דער ארבייטס לאזער 33-יאהריגער סטאניסלאוו טוואַרדא.

דער 20-יאהריגער אסקאר ביוטשטיין (לוטשא-מירסקא 23) האט זיך אזוי איבערגענומען פון דעם, וואס זיין ווייב האט איהם פערלאזט א וואך נאך דער חתונה, אז ער האט זיך אויפגעהאנגען אויף א לאמפ. צופעליג האט איהם אפגעראטעוועט זיין שכן, יעסקע וועלכער איז אריין צו איהם נאך א זאפאלקע אויף צו פערויכערן א פאפיראס...

א בר-מני אויף א בוים
דער טראנישער סוף פון א יורד

(א) אין וואלד ביים דארף טילישקאוו האט מען געפונען הענגען אויף א בוים א טויטען האלב-צופוילטען קערפער פון א מענשען.

מען האט אנגעהויבען נאכצופארשען, ווער דער אויפגעהאנגענער איז, און עס האט זיך ארויס-געוויזען, אז דאס איז דער זשוויזשענער רייכער גיס-בעזיצער יאן לודוויטשאק 58 יאהר אלט, וועל-כער איז ואר דער מלחמה אזוי שטאַרק פעראָרימט געווארען, אז ער האט זיך געמוזט דערנעהרען פון בעטלען ביי די פויערים.

אגב איז ער אויך פאר צרות געווארען א מורא'דיגער שכור, און אז — באו מים עד נפש, האט ער זיך אויפגעהאנגען אויף א בוים אין וואלד.

דעם טויטען קערפער האט מען אפגעפיה'ט אין קאליש.

רעגינא צוקער אין יודישען טעאטער

אויף די ווענדונגען פון איינינע אינסטיטו-ציעס תומכי אורחים הכנסת כלה און אנדערע צו רעגינא צוקער אז זי זאל זיי רעפרעזענטירען וואוילטעטיגע פאָרשטעלונגען מיט אירע אויפטריטען.

און היות ווי צו איהר אפרייזען נאך אויס-לאנד איז נאך פערבליבען איינינע וואכען צייט. אוימגיצ יודיג: דעם מאמענט איז די דירעקציע פון פילהא-מאניע טעאטער געלינגען דער רעגינא צו-קער מיט קאל צימבאליסט צו פערהאלטען נאך אויף גאר א קורץ טשיקעל צייט. ביי דער געלע-גענהייט וועט אויך דאס גאנצע לאדזער טעאטער-פובליקום וועלכע האבען ארויסגעוויזען אזוי פיל סימפאטיע צו די אויבען דערמאנטע ארטיסטען, האבען די געלעגענהייט זיי ווידער זעהען אין לא-דזער יודישען פילהארמאניע-טעאטער.

„ארט“ שפילט היינט
דאס פראגראם: „מ'לאכט פון דער וועלט“

דאס פראגראם „מ'לאכט פון דער וועלט“ ווערט טאג-איין טאג אויס געשפילט ביי פולע זאלען דער עולם, וואס בעזוכט די פארשטעלונגע-נעמט אויף דאס סענסאציאנעלע פראגראם מיט שטורמען פון אפלאדיסמענטען.

ווי ס'איז צו זעהן פון דעם אויסער-געוועהנ-ליכען ערפאלג, איז דער „ארט“ היי יאהר ארויס אין דער לאדזער עפענטליכקייט מיט דעם „רעכטן פוס“, און ס'איז טאקי נישט קיין וואונדער, ווארים ס'איז דער ערשטער פאל. ווען איטליכער טענה'ט בפה אחד: — ס'איז גוט! ס'איז אויסגעצייכענט! מען קען גאר בעסער נישט פערלאנגען.

היינט, דאנערשטאג ווערט געשפילט איין מאל: 9.30 אין אווענד.

גרויסע דארף-שרפה צוליב... א קאץ

(2) אין דארף הערמאנאוו הינטער פאביאניץ האט אויסגעבראכען א שרפה, פון וועלכע ס'איז פערברענט געווארען א ווירטשאפט דער שאדען ווערט געשאצט אויף 15 טויזענד זל.

ווי ס'האט זיך ארויסגעשטעלט, האט די שרפה אויסגעבראכען אין א בוידעם-שטיבעל. קינ-דער האבען צוגעבינדען א בלאז צום עק פון א קאץ. די קאץ האט גענומען שפרינגען און אראפ-געווארפען א נאפט-לאמפ. פון וואס ס'האט זיך אנגעכאפט דאס שטרוי, און אין איין מינוט איז דאס גאנצע הויז געשטאנען אין פלאמען.

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 1 אדער 2 יונגעלייט

איז אפצוגעבען פון זאפא'ט. — צו ע פאהרען פיעטריקאווער 33, אויפ'ן 2. הויף, פארטער

היינט שפילט אלפרעד הען

נאכ'ן גרויסען טריומף איבער די גרעססטע קאנצערט-עסטראדעס פון איירפא און אמעריקא, טרעט אויף היינט, דאנערשטאג, 8.30 אווענד דער הערליכער דייטשער פיאניסט אלפרעד הען.

אויף זיין היינטיגען קאנצערט וועט דער בעריהמטער קינסטלער אויספיהרען די שענסטע שאפונגען פון די מאדערנע ווי אויך פון די רו-מאנטישע קאמפאזיטארען.

טעלעגראמען

איז 1931 פערקויפט העכער 3 מי'יאן ביבל-עקזעמפלארען

לאנדאן. (יט"א) די „בריטישע און אויס-לענדישע ביבעל-געזעלשאפט“ טיילט מיט, אז אין יאהר 1931 זענען פערקויפט געווארען העכער 3 מיליאן עקזעמפלארען פון דער ביבעל. דאס איז אנ'אונגעוועהנליכע רעקארד-צאהל, וועלכע איז נאך קיינמאל נישט נאטירט געווארען אין די פריהעריגע יאהרען. בלויז די געזעלשאפט אליין האט פערקויפט העכער 1,7 מיליאן ביבעל-עק-זעמפלארען.

לוצקער פאלקס-שול
א. נ. פון שלום-עליכם דראהט אונטערגאנג

לוצק. (יט"א) די פערוואלטונג פון דער שול א.נ. פון שלום עליכם אין לוצק האט פער-עפענטליכט אנ'אויפרוף, אין וועלכען זי טיילט מיט, אז דער דאזיגער שול דראהט אונטערגאנג. די פער-וואלטונג רופט אלעמען, וואס זיי איז טייער דער דאזיגער לעהר-אנשטאלט, נישט צו דערלאזען, אז די שול זאל אונטערגעהען.

פערברענט די גרעסטע יודישע שפיגעל-פאבריק אין רומעניע

בוקארעשט, 6 (יט"א טעלעגראפיש).

אין יאסי איז אויסגעבראכען א גרויסע שרפה, פון וועלכער ס'איז פערניכטעט געווארען די גרעס-טע שפיגעל-פאבריק אין רומעניע. דער אייגענטי-מער פון דער פאבריק איז דער בעקאנטער ציוני-סטישער עסקן, דוד מענדעלסאן. דער שאדען בעטרעפט 8 מיליאן ליר.

איבערגעפאהרען א יודישען יונגעלע

(א) אויף רוג פראנציסקאנער און פאלנאצנע האט אנ'אויטא איבערגעפאהרען און שטארק צוקא ליטשעט דעם 9-יאהריגען יאנקעלע גוטמאן (פון פולנאצנא 11).

פאגאטאוויע האט דאס קינד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

דער שאפער האט בעוויזען צו אנטלויפען און פאליציי זוכט איהם.

שטאנד-געריכט אין פיעטריקאוו

(א) און דארף קשענטאוו, הינטער פיעטרי-קאוו האט דער פויער יוזעף אורבאנסקי געוואלט דוקא חתונה האבען מיט דער שעהנער יונגער אלמנה קאטאזשינא פורמאנטשיק, און זי, ווידער, האט געזאגט: לאו דוקא...

האט אורבאנסקי גענומען און אונטערגעצונ-דען איהר הויז מיט דער כונה זי צו פערברענען...

אורבאנסקי'ן האט מען ארעסטירט און ער וועט געשטעלט ווערען פאר א שטאנד-געריכט אין פיעטריקאוו.

ראדיא-פראגראם
דאנערשטאג, דעם 6 יאנואר 1932

11,58 צייט-סיגנאל. 12.10 מוזיק. 12.35 שול-קאנצערט. 3 50 פראגראם פאר קינדער. 4 20 לעקציע פראנצויזיש 4.40 גראמאפאן. 5.10 פארלעזונג. 5.35 סאליסטען-קאנצערט. 6.50 פער-שידענעס. 7.15 קאמוניקאט פון לאדזער האנ-דעלס-קאמער. 7 30 רעפערטואר. 7.45 ראדיא-פרעסע. 8.00 לייכטע מוזיק. 8 25 פעליעטאן. 8.40 רוסישע רעליגיעזע מוזיק. 9.25 „עווא“ וויס-פיאנסקי'ס. 10.10 קאמוניקאטען. 10.20 לייכטע און טאנץ.מוזיק.

Prywatne POGOTOWIE LEKARSKIE
ZIELONA 6,
Telefon **12-333**
tel. 12-333
tel. 12-333
ערטיילט דרינגענדע ערצטליכע הילף אין אלע פלוצימדיגע פארפאלען צו יעדער צייט ביי טאג און ביי נאכט ווי אויך אין אלע אקושעריע און גינעקאלאגישע הילף.

קלאנג-קינא-טעאטער
APOLLO
אנהויב 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג—12 א זייגער בייטאג

היינט — פרעמיערע!!!
גרויסער קלאנג-פילם א. נאמען
„4 שלעפערס“
מעכטיגע דראמע אין 10 אקטען. די הויפט-ראלען קרעאירען בעריימטעסטע אמעריקאנער ארטיסטען.
נעכסטער פראגראם: „דער מענש, וואס לאכט“ אין דער הויפט-ראל CONRAD VEIDT

היינט פרעמיערע!
עפאכע-מייסטערווערק פון בעריהמטען WALLACE BEERY און קלאנג מייסטערווערק רעזשי GEORGE HILL א. נ.
„דאס גרויסע הויז“
גרויסע געזיבטער. דאס גרויסע לעבען, גרויסע שאטענס פון מענשליכע נשמות.
אין די הויפט-ראלען:
LEWIS STONE, ROBERT MONTGOMERY, LEILA HYAMS
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע פראד. „Paramont“ און לאנד-אקטואליטעטען.
פאפולערע פרייזען פון די פלעצער. אנהויב 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12 30 בייטאג.
דער זאל איז גוט בעהייצט.

קלאנג-קינא-טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!
גרעסטער סוקצעס פון דער פוילישער קלאנג-פילם-פראדוקציע!
דראמע פון ליבע און אפפערונג לויט דער ערצעהלונג פון **Wacław Sieroszewski** אונטער'ן נאמען:

„נאד סיביר"

אין די הויפט-ראלן: **Jadwiga Smosarska**
Adam Brodzisz, Bogusław Samborski.
קירצליך: „אין דער נעץ פון שקר".

דער זאל איז גוט בעהייצט.
אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

Dr. med. Haltrecht
ספעצ.-ארצט פאר הויט און געשלעכטס-קראנקה„
נעהמט א' פון 8—9.30 פריה
פון 12.30—1.30 נאכמ. און פון 6 ביז 9 אוונט.
זונטאג פון 9 ביז 1 בײטאג.
פיעטריקאווער 10
טעל. 245-21.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.
דאמען בעזונדער ווארטע-זאל

GRAZER WAGGON- und MASCHINEN-FABRIKS-ACTIENGESELLSCHAFT vormals JOH. WEITZER

GRAZ, (224) tel. Nr. 253, 42-06, 34-52
גראצער צווייטאקט-דיסעל-מאטארען
פון 8 – P. S. 150
פירטאקט-דיסעל-מאטארען
פון 25 – P. S. 3000
גענעראל-פערטרעטער פאר פוילען:
ALFRED EISINGER, Kraków, ul. Studencka 2 Skrzynka pocztowa 310.

---

44 | וויכטיג פאר מחותנים! | 44
קויפט נישט קיין
מעבעל בעפאר איהר איבערציינט אייך נישט אין מיין מעבעל-געשעפט
Ch. ŁAZNIK
44 גדאנסקא (דלוגא) 44
טעל. 162-56
נאר ביי מיר קענט איהר בעקומען פערש. מעבעל שעהן, גוט און ביליג.
בעם: בקויף אויך גענוצטע מעבעל, דיוואנעם א. ז. וו.
44 | קומט און איבערצייגט אייך! | 44

שנעלער אויסקויף
פון פאטענטען
און רעגיסטראציע-קארטען
אויפ'ן יאהר 1932
בעזארגט דאס ביוראָ
B. Mann
פיעטריקאווער 10, וו. 14.

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליסעם אין גוף פאר הויסערס און פיס
פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך וואקסט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-פאס און עס פאלט אריין אין דעם כיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטארבליך. ספעציעל געמאכטע היילבאנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסארען מיט מיינע בעהאנדלונג און דייטשע פראפעסאר
דאקטאר בראכו ראוחונג בעזונדערע ביכער דעם שמערצען און געפעהרליכסטען בראך. אויך פאר הולקעס ליימונגען מיט היילבארטען און אפעראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בײטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונט.

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אנגעבראכט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פריים, ד"ר בארענטש, פראפ. דר. י. מאן רישלער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' דיר. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 פאר לעקאלירען מיר דעם ברוך, אויף וואס כ'האב געליטען א סך יאהרען.
באנדע עליאש, פיעטריקאווער 50.

שייטלען
מיט פאריזער שרינדען
ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו ביליגע פרייזען
ביי קערש, סקווערא 15
לינקע אפיצינע, 1-שטער שטאק.

---

151 אכטונג!
שטרימף-פאבריקאנטען
איך נעהם אן צו מאכען רענדער אויף א 13-נער מאשין. נאוואמיעסקא 6, וו. 7, פראנט, 4-ער שטאק

קעכער
אויף דער מאשין ווערען אויסגענייט
שרודמיעסקא 8.

קליינע פאראטקעס!!!
ווערען צאהלען פון ניי-יאהר אז זוחרים וועלכע וועלען פירען האנדעלס-ביכער!
איך פיהר שוין פיל יאהר פאר איינעגע פירמעס האנדעלס-ביכער, וועלכע ווערען קאנטראלירט און שטענדיג פון סקארב אנערקענט! און די פירמעס צאהלען פאדאטקעס נאר לויט די ביכער. איבערדעם דארפען סוחרים, וועלכע ווילען פון נייאהר איינפיהרען ביכער זיך ווענדען צו מיר.
מיט אכטונג **ג. גרינבוים**
קאנסטאנטינער 46
לינקע אפיצינע 1-טער שטאק

POLNIA WENEROLOGICZNA
(**PORADNIA WENEROLOGICZNA**)
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוואכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
-- עפענט פון 8 פריה ביז 9 אוונט. --
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –
וויזיט 3 זל.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.
נעמט אן פון 8—2 און פון 5—9 אוונד.
בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

יעדער איינציגער מעבעל
האט זיך איבערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען
א. ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערן-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען
11-טען ליסטאפאד 9
קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10 — 11 און פון 2—3

Dr. med.
H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43) טעל. 141-32
עמפאנגס-שטונדען 8 – 10, 12 – 2 און 5 – 8, זונטאג אין יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-זאל.

רענטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאן 137-63
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
עלעקטריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט.
פון 10. ד. ח. וועט ווייטער בענייען זיינע אויפנאהמען ד"ר וואלינסקי ספעציאליסט פאר נאז-, האלז- און אויערן-קראנקהייטען פון 4 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. med. **REICHER**
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג
נעהמט אן פון 8 – 11 פריה און פון 5—8 אוונט.
זונטאג און יום-טובים פון 9- 1 בײטאג.

DR. MED. **J. LUBICZ**
כירורג-ארטאפעד
פאלודניאווא 9, טעל. 183-17
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
אייגענע פראצאווניע פון קינסטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: וואקל-קעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. ז. וו.
נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג,

Dr. med. STUPEL
Ordynator Roentgenolog Szpitala Miejskiego
האט בעגינט די אויפנאהמען אין רענטגענאלאגיע אין דער לעטשניצע זגערזשער 17 פון 12—6 נאכמ.
זונטאג פון 10 — 12 מיטאג.
אין ווענערישע קראנקהייטען אין דער הוים אויף מיעלטשא-סקיענא 12 (שקאלנא) טעל. 118-28
פון 7 – 9 אוונט, זונטאג פון 4—6 נאכ.
אונבעמיטעלטע און ארבייטסלאזע בעראטונגען אין די דערהיים מיטוואך און זונטאג בחנם.

„SANATO"
כירורגיש-וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד רייטלער-סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאאסוו
כירורגישע אבטיילונג פון ד"ר מעד. מ. קאנטאר

Dr. A. SZMIRGELD
ספעציאליסט פון נערווענקראנקהייטען
שפראכשטערונגען, (שטאמלען און אנדערע) היילונג פון שוואך-ענטוויקעלטע און שווער-ערציהבארע קינדער
ul. SRODMIEJSKA Nr. 27
טעלעפאן 151-89 פון 5 ביז 7

Dr. med.
W. Eychner
אקוש ריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון 2 – 4 און פון 7 – 8 אוונט.

אבאנעמענטס פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 — א חודש אין אויסלאנד – 8 זל.
פאר'ן איינצאלען און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די ארגאניזאציע איז אפען בײטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " " 60— " " " " 4 "
פאר א מילימעטער-שורה נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " " 18— " " " " 8 "
אישער דער שטעט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. ... I. G. Zilberberg. ... Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Koslmer